

List izhaja vsaki dan zjutraj razen ponedeljka. Naročnina: za 1 mesec L. 8, 3 mesece L. 22, pol leta L. 38, celo leto L. 75, v inozemstvo mesečno L. 6.50 več. — Cijena pošte: 30 st. — Glasnik za 1 mm prostora v širini 1/2 in. — Trgovske in obrtne oglase L. 1, za oglasnice, zabavne, 1.50, oglase denarnih zavodov L. 2, za prvi strani L. 2.

EDINOST

Uredništvo in upravnstvo: Trst — ulica S. Francesco d'Assisi 20. Telefon 68-04. Dopisi naj se pošiljajo izključno uredništvu, oglasi, reklamacije in denar pa upravnstvu. Rokopisi se ne vračajo. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Last, založba in tisk Tiskarne «Edinost». Poduredništvo v Gorici: ulica Giosuè Carducci št. 7. I. n. — Telef. št. 327. Glavni in odgovorni urednik: prof. Filip Peric.

Nadvojvoda Jožef o italijanskem vojaku

Na madžarskem književnem trgu se je pred par dnevi pojavil drugi del vojnih spominov nadvojvode Jožefa. Spomini so napisani v obliki nekakšnega dnevnika. V naslednjem podajamo nekaj odstavkov iz te nadvojvodove knjige, ki se nanašajo na vojno z Italijo.

Na neki strani v svoji knjigi se nadvojvoda Jožef vprašuje:

«Zakaj ni Italija žela takoj v začetku odločilnega uspeha? V mnogih knjigah sem videl izraženo začudenje, kako da Italija ni zmagala izkoristiti inferiornosti Avstro-Ogrske, da bi ji zadala odločilni udarec. Ključ do te skrivnosti je v naslednjem:

Radi preloma fronte pri Gorlicah in radi posledic, ki so sledile, so zavezniške vlasti močno pritiskale na Italijo, da bi pospešile njeno intervencijo. Zavezniški so upali, da bodo s tem odtegnili znatne vojaške sile z ruske fronte, da bodo zaustavili zmageviti pohod naših vojsk ter tako preskrbeli ruski armadi nekoliko oddiha. Radi pritiska s strani antante nam je Italija napovedala vojno v trenutku, ko njena vojska še ni bila popolnoma pripravljena.»

19. junija 1915 si je nadvojvoda zabeležil:

«Klobuk dol pred sovražnikom, ki ga tvorijo čudoviti plezalci, alpski oddelki in finančni stražniki, drzni in junaški. Moji častniki pripovedujejo o njih velike reči. Neki alpinec je bil obkoljen; ko mu je posla municija in je videl, da se ne more več rešiti, si je zadal s cepinom smrtni udarec v glavo. Drug alpinec, kateremu so bili zvezali roke, se vrže na tovariša, ki je stopal pred njim, sune ga v prepad in mu prostovoljno sledi v gotovo smrt. Neki drugi alpinec brca in grize tako brezupno okoli sebe, da mu morajo naši zvezati roke in noge; in ker tuli kakor besen in odgrizne prvi enemu izmed svojih čuvajev, mu zamašijo usta. Počasni se mu posreči odstraniti zamašek, pa prične obupno kričati italijanom, naj brez strahu gredo naprej, naj korajžno napadejo, ker je Avstrijec le malo. Zdi se, da je znorel, in naši morajo napeti vse sile, da ga napravijo neškodljivega.»

Pisec podaja tudi sledečo pretresljivo sliko:

«Odkar sem branil Doberdobsko planoto, sem se vedno zavaljal, ko sem prisluškoval sovražnikovim telefonskim razgovorom; nam nasproti je bil — če se ne motim — 122. italijanski pehotni polk. V tem polku so imeli zelo veselega častnika. Italijani so ga vedno klicali k telefonu in on jim je z nasmehom in v velikim humorjem odgovarjal. V odgovor na neko klicanje je Dado (kolikor sem razumel, je bilo to njegovo ime) predvčerajšnjim vzkliknil: «Danes je Dado obsojen na smrt: mnogo avstrijskih bomb pada v dolino; jutri me bodo zakopali!» In smejal se je tem svojim besedam. In naslednjega dne je drug glas odgovarjal: «Dado je umrl: velika granata je priletela v dolino ter ga ubila ob enem s šest in trideset vojakov; ranila jih je štirideset. Sedaj ga bodo pokopali; kdor more, naj pride na njegov pogreb...» Ta vest me je globoko dirnila, čeprav vidim sleherni dan, kako spravljajo pod zemljo na stotine vojakov, ki so meni bolj pri srcu. Če bi bilo mogoče, bi bil še jaz šel na pogreb nesrečnega Dada in bi bil položil cvetko na njegov grob. Zakaj z največjim občudovanjem se spominjam na pogumnega in veselega Dada, ki je znal — vključno našemu ognju — izpolnjevati poverjeno mu težko nalogo z zvestim in veselim srcem.»

31. julija 1915:

«Nikar ne misliti, da bo mogoče smatrati, da so Italijani izgubili vojno, tudi če bodo zgubili štiri bitke ali pa pet. Poraz bi za Italijo pomenil smrt in zato se bo raje borila do poslednjega možnega, nego da bi svojo bivo zavezništvo prosila za mir... Zato moramo mi računati s tem, da bodo bitke postale vedno bolj grozovite. Eden od obeh bo tu umrl: Italija ali Avstrija. O tem ni nobenega dvoma...»

24. oktobra opisuje nadvojvoda kritični položaj, v katerem se nahaja njegov armadni zbor: «In Italijani? Klobuk dol! Divji in obupni boji se bijejo med nami in njimi, in samo smrt govori. Italijani naskakujejo v kompaktnih masah in njihove izgube so nepopisne; pustijo se klati v masah, a vendar nadaljujejo pot, dokler ostane le še malo mož na nogah. In ta boj se nadaljuje brez prestanka in seje smrt in pogubo.»

1. novembra, po tretji soški bitki, je nadvojvoda zabeležil:

«Po tej težki bitki — v kateri sta vojujoči se stranki, kljub izvršenim nadčloveškim naporom, ostali na prejšnjih mestih — ne morem si kaj, da ne bi priznal ogromno delo, katero so izvršili Italijani, ki so se dan za dnem valili proti železnemu obroču mojih junačkov, kar jih je stalo grozovite zruge, a bi bili skoro premagali naš junaški odpor. Kar so tu izvršili je treba zapisati z zlatimi črkami v knjigo zgodovine. Ti dve državi, ki jima je usoda določila, da se obupno borita za življenje in smrt, bi boljše stali kot prijatelji ena poleg druge. Med Italijani in Madžari je prav malo spornih točk. In Madžari so se tu borili samo za avstrijske interese, zakaj Madžarska je viteški narod, ki ni hotel zapustiti države, s katero je bila v bratskem prijateljstvu združena skozi 400 let, in ker je bila vezana na Avstrijo skoraj kakor s poročnim prstanom potom svete osebe svojega kralja...»

15. novembra 1915:

«Priznati moram, da napadajo Italijani z neverjetno vztrajnostjo, in Cadorna je lahko ponosen na svoje čete. Pred moji jarki ležijo celi kupi italijanskih in ogrskih trupel, ki so v junaštvu sklenila večni mir in večno prijateljstvo... Z vsa dušo moram izraziti občudovanje, ki ga gojim napram Italijanom: takšna vztrajna potrpežljivost v napadanju, kljub takšnim izgubam, to je nekaj, kar še nisem videl... Mnogi višji častniki, ki jih poznam, so mi rekli, da je lahko vojevati se proti Italijanom. Ni res! Bojev, ki bi bili bolj grozni nego oni na Doberdobi — ali ki bi bili vsaj tem podobni — nisem jaz, ki sem vendar bil že na vseh frontah, videl še nikoli.»

Kraj Viktor Emanuel odlikoval predsednika finske republike

HELSINGFORS, 22. Predsednik finske republike je včeraj sprejel brzojavko kralja Viktora Emanuela III., ki mu naznanja, da mu je podelil visoko odlikovanje reda sy. Mavricija in Lazarja.

Okrog poldneva se je italijanski poslanik v Helsingforsu grof Pagliano, spremljan od poslanskega tajnika markiza Capranica del Grillo, odpravil v predsedniški grad, kjer je izročil visoko odlikovanje.

Razgovori načelnika vlade

Novi sedež Osrednjega statističnega zavoda

RIM, 22. Načelnik vlade je sprejel predsednika Osrednjega statističnega zavoda in generalnega državnega skrbnika, ki sta mu v skladu z obljubljenimi navodili, predložila načrt za poslopje, v katerem bo imel svoj sedež Osrednji statistični zavod. V poslopju bodo imeli svoje prostore tudi vsi državni statistični zavodi, ki bodo, glasom želje načelnika vlade, postali neposredno odvisni od Osrednjega zavoda, tako da se bo izvršilo popolno osredotočenje uradnih statistik.

Poslopje je že financirano in bo čim bolj enostavno zgrajeno; dvigalo se bo na križišču ulic Balbo in De Pretis v bližini palače notranjega ministrstva na ozemlju, ki je bilo državna last. Dograjeno bo pred letom 1931. V njem bodo našli prostora ne samo normalni statistični uradi, marveč tudi izredni uradi, kateri bodo postali potrebni radi ljudskega štetja, ki se vrši vsake deset let. (Stefani).

Vodstvo fašistovske stranke se bo sestalo 4. septembra

RIM, 22. Tiskovni urad fašistovske stranke sporoča: Tajnik stranke je sklical nacionalno vodstvo na sejo, ki se bo vršila 4. sept. ob 10. uri.

Hud vihar nad Padovo

Silen veter in debela toča. - Mnogo škoda na poljih in v vinogradih.

PADOVA, 22. Davi, nekoliko po 4. zjutraj, se je sprožil nad mestom in okolico tako silovit orkan, da je izgledalo skoro kakor bližajoči se konec sveta.

Pihal je silen veter, ki je pometal opeko z nekaterih streh, v javnem vrtu je izrvl tri drevesa, drugo veliko drevo pa je moralo kloniti njegovi sili pred neko mestno šolo. Veter je bil dosegel brzino devetdesetih kilometrov na uro.

Usula pa se je tekoma viharja tudi izredno debela toča, ki je povzročila mnogo škoda. Kakor je izjavil prof. Crestini, ravatelj padovanske meteorološke postaje, so zrna toče povprečno tako debela kakor kokoške jajce, padale pa so tudi z neba pravcate ledene plošče. Neurje, na srečo, ni trajalo dolgo.

Toča je oklestila drevje in trte v okoliških vinogradih, pa tudi turščina polja so utrpela obutno škodo. Pravcato katastrofo je prinesel vihar v ptičje kraljestvo. Toča ni prizanašala drobnim božjim stvarčkam in njihovim gnezdom. Na eni sami ulici so davi našli na tleh nad dve sto ptičev.

V vasi Basette di San Lazzaro je orkan zahteval žrtve. Sedesletna Terezina Camporese se je tekoma viharja vsa preplasilena prebudila. Veter je udarjal

Jugoslovenska vlada odgovorila na italijansko protestno noto

Poročilo „Avala“

Jugoslovenska vlada dala zadostneje

BEOGRAD, 22. Agencija «Avala» objavlja naslednjo vest: Ministrstvo za zunanje zadeve je danes izročilo kr. italijanskemu poslanstvu odgovor na verbalni noti, ki jih je predložila kr. poslanstvu povodom nedavnih incidentov v Splitu in Šibeniku. Odgovor jugoslovenske vlade daje zadostneje vsem zahtevam, ki jih je v svojih notah formulirala italijanska vlada. (Stefani).

Vsebina note

Še ni bila objavljena

BEOGRAD, 22. Zastopnik zunanje ministrstva dr. Ilija Šumenković je danes poldnevno sprejel odpravnika poslov italijanskega poslanstva Scamatija in mu izročil odgovor jugoslovenske vlade na italijansko noto povodom demonstracij proti netrinitumskim konvencijam in Italiji v Šibeniku in Splitu. Kot doznavamo iz vladnih krogov, je jugoslovenska vlada v svojem odgovoru izrazila obžalovanje radi incidentov, ki so se pripetili dne 1. in 2. avgusta in zaradi katerih so jugoslovenske oblasti nemudoma uvedle preiskavo ter kaznovale krivce, ki so izzvali demonstracije.

Tako jugoslovenski vladni krogi izjavljajo nadalje, da je odgovor jugoslovenske vlade zadovoljiv. Jugoslovenske oblasti so same podzele potrebne korake, da se v bodočnosti prepreči slični incidenti.

Italijanski odpravnik poslov Scamatij je o odgovoru jugoslovenske vlade obvestil italijanskega poslanika Gallija, ki se mu je na Bledu, kakor tudi italijansko vlado v Rimu. Odgovor jugoslovenske vlade še ni bil objavljen.

Maša zadušnica v Zagrebu povodom zaključitve žalovanja radi Radičeve smrti

ZAGREB, 22. Danes se je zaključilo narodno žalovanje radi smrti Stjepana Radičeva. V vseh zagrebskih cerkvah so se vršile svečane maše zadušnice. V stolnici je daroval mašo pomožni škof Salis Selis ob veliki asistenci duhovščine. Maše zadušnice v stolnici so se udeležili poleg pokojnikov rodbine vsi v Zagrebu navzočni poslanci KDK z dr. Matkom in Pribičevićem na čelu. Prisostvovali so ji tudi mnogi zastopniki raznih kulturnih, političnih in gospodarskih organizacij ter vsi inozemski konzuli v Zagrebu.

v bazo, da se je zlelo, kakor bi se morala vsak hip posuti. Debeli toča je razbijala po strehi s tako silo, kakor bi grozila, da jo prebije. Camporesejeva je vstala in se napolnila proti omari, da bi prižgala lučko pod podobno Matere Božje. Korak pa ji je nenadoma zastal in zgrudila se je na tla. Od strahu jo je zadela kap.

Otroci izseljencev na letoviščih v Italiji

RIM, 22. Že par mesecev prihajajo v Italijo na letovišča skupine otrok italijanskih staršev, ki so naseljeni v inozemstvu. Glavno tajništvo inozemskih fašjev je do sedaj pogostilo 7200 otrok.

4200 jih je prišlo iz Francije, 800 iz Švice, 100 iz Anglije, 500 iz Nemčije, 100 iz Turčije, 360 iz Tunisa, 40 iz Grške, 300 iz Jugoslavije (Dalmacije), 250 iz drugih balkanskih držav, 250 iz Avstrije, 150 iz Ogrske, 100 iz Luksemburga, 50 pa iz drugih držav.

Dva torpedolovca

bosta spremljala Del Prete-jevo truplo na poti v domovino

RIM, 22. Načelnik vlade in minister za vojno mornarico je odredil, da dva torpedolovca kreneta naproti parniku «Conte Rosso», na čigar krovu se nahaja truplo majorja Del Prete-ja. Torpedolovca bosta izkazala pokojniku predpisane vojaške časti.

Tekom dopoldneva se je vršila tudi seja vodstva KDK. Dr. Matk je ob izhodu iz hrvatskega sabora novinarjem izjavil: «Ugotovili smo, da je KDK enodušna in solidarna. Navidežni spor radi protestne brzojavke HSS, poslance interparlamentarne unije v Berlinu, in zaradi izjave dr. Popovića, ki se je izrazila proti separatni akciji HSS, je likvidiran. Ugotovili smo, da je bilo nesporazumljenje le posledica dejstva, da brzojavka ni bila odposlana v imenu celotne koalicije, to pa radi pomanjkanja časa.»

Zasedanje Interparlamentarne unije

Dr. Wilfan in dr. Studer bosta načelovala manjšinskemu pododseku

BERLIN, 22. Hrvatska seljaška stranka je poslala predsedniku interparlamentarne unije prošnjo, naj bi smela naknadno odposlati na berlinsko konferenco svoje predstavnike. Ker tajnik unije ni imel ničesar proti temu, se da računati na udeležbo posebne hrvatske delegacije na berlinski konferenci.

Na seji finančne komisije se je ugotovil neugodni finančni položaj interparlamentarne unije. Bilo je sklenjeno, da se proti vprašanju zvišanja doprinosov poselnih držav, da se odpravijo ti nedostatk.

Manjšinski odsek je zasedal pod vodstvo švicarskega poslanca dr. Studerja. Razvila se je daljša debata, v katero je poleg drugih posegel v razpravi tudi poslanec dr. Wilfan. Predsednik romunske skupine je pozval manjšine, naj se zadržijo lojalno. Sklenjeno je bilo, da se izvoli petčlanski pododsek, kateremu bosta načelovala dr. Studer in dr. Wilfan. Po seji manjšinskega odseka je bila izdana poročila, ki poziva pododsek, naj upošteva materialne pravice narodnih manjšin.

Ahmed Zogu bo v soboto proglašen za albanskega kralja

TIRANA, 22. V Albaniji je ljudstvo navdušeno sprlo akcijo vladnih strank za proglašenje predsednika Ahmeda bega Zogu za albanskega kralja. V Draču, Skadru, Valoni, Kavaji in Dosovi so se ponovno vršile zadavne manifestacije. Določeno je bilo, da se bo ustavodajna zbornica sestala v soboto, 25. t. m. Tega dne bo Ahmed beg Zogu proglašen za albanskega kralja. (Stefani).

Angleško-francoski sporazum o omejitvi p morskega oboroževanja

Francosko uradno poročilo

PARIZ, 22. Listi so priobčili uradno poročilo o angleško-francoskem sporazumu za omejitev pomorskega oboroževanja. V tem poročilu je rečeno, da je inozemski tisk do gotove meje presojal francosko-angleški sporazum, ne da bi pri tem — tako se je vsaj izkazalo — poznal razmer, v katerih je ta sporazum nastal, niti njegovega značaja. To, kar se na splošno imenuje francosko-angleški pomorski sporazum in diplomatičen akt s podpisani polnomočnimi zastopniki, marveč je pravzaprav konec nesporazumljenja med francosko in angleško vlado v zadevi omejitve pomorskega oboroževanja.

Kot znano, so l. 1921. zastopniki Zedinjenih držav, Francije, Anglije, Belgije in Italije v Washingtonu podpisali konvencijo o omejitvi gradnje velikih vojnih ladjah in letalonoscih z obsegom nad 10.000 ton ter drugih vojnih ladjah. Lani se je vršila v Ženevi izven okvira pripravljane komisije Družbe narodov za razorožitev ameriško-angleško-japonska konferenca. Na tej konferenci se je pripravil pravilnik o gradnji in delovni dobi križark, manjših vojnih ladjah, torpedovcev in podmornikov, v kolikor se nanje ni nanašala washingtonska pogodba. Na tej konferenci se glede manjših križark in njihove vojne opreme Anglija in Zedinjene države niso mogle sporazumeti.

Odtej sta skušali francoska in angleška vlada zavzeti v tem pogledu enako stališče, ki ga tudi druge vlasti ne bi zavrnile. To se je tudi zgodilo. Dosežen je bil kompromis o različnih stališčih in se niso le še bolj ločili vidiki posrednih prizadetih vlasti, kot so že pričeli namigovali razni inozemski listi. Kompromis se je dosegel na podlagi razgovorov in dopisovanja. O tajnih klavzulah ni govora, ker sporazum baš ni podpisana konvencija, marveč le obveznost, ki sta jo sprejeli obe prizadeti stranki na določeni podlagi in v svrhu nadaljnjih pogajanj.

Na ta način sta Anglija in Francija zblížili svoji stališči o vprašanju omejitve pomorskega oboroževanja. Čim so se bila pričela zadevna pogajanja, so predstavniki obeh pogajajočih se strank podrobno obrazložili položaj, v katerem se obe stranki nahajata v mornariškem in pomorskem pogledu. Zastopniki Francije so dokazali potrebo, da se zaščiti daljne in bližnje francoske kolonije in da se omogoči hitri in varni stiki med njimi in Francijo. V to svrhu so ji potrebne tudi velike — dasi drage — vojne ladje, ki bi morale v zadostni meri zagotoviti omenjeno zaščito in varnost. Manjši podmorniki bi bili svoji tozadevni nalogi popolnoma kos. Po francoskem mnenju bi glede takih podmornikov sploh ne bilo treba govoriti o omejitvi. Isto velja s francoskega vidika tudi za velike vojne ladje, ki obsegajo preko 10.000 ton, posebno še, ker jih rabi Francija izključno le v obrambne svrhe. Pač pa bi bilo treba sporazumeti se o omejitvi gradnje križark in drugih manjših vojnih ladjah, ki so primerne za napadanje.

Izgleda, da se zaključuje uradno poročilo, da se je na podlagi navedenega francoskega in pa angleškega stališča dosegel kompromis, ki nima drugega namena, kot da tvori podlago za nadaljevanje pogajanj za omejitev oboroževanja na kopnem in na morju. Ta pogajanja se imajo zaključiti s sporazumom med prizadetimi vlastmi, na podlagi katerega bi se naj podpisala konvencija, ki bi v celoti uredila vprašanje o splošni razorožitvi.

ATENE, 22. Novozvoljena grška poslanska zbornica je bila sklicana za 17. septembra. Kot doznavamo danes, se bodo volitve v grški senat vršile tekom meseca novembra. Vročitna epidemija v Grčiji je po poročilih tukajšnjih listov zavzela velik obseg. V Atenah, kjer je okrog 50.000 oseb bolnih, je bilo beleženih že več smrtnih slučajev radi vročice.

Spor v bolgarski vladi

Vojni minister podar ostavko, ki je pa kralj ni sprejel

SOFIJA, 22. Vojni minister Vlkov je podal ostavko. O Vlkovu so listi poslednje dni mnogo poročali, ker je zahteval njegovo ostavko zunanji minister Burrov z ozirom na to, da je povzročil s svojimi zvezami z makedonskim revolucionarnim odborom demaršo angleške in francoske vlade v Sofiji.

Kralj Boris pa demisijske Vlkova ni sprejel. Ministrski predsednik Ljapčev skuša sedaj rešiti na kak drugačen način spor v vladi. Voditelji Vlkove skupine so bile že pozvani h kralju. Krožijo tudi govorice, da bo del ljudi, ki so bili aretirani, spet izpuščen na svobodo, da se prepreči vladna kriza. Vojaske krogi se odločno zavzemajo za Vlkova in za makedonsko revolucionarno organizacijo. V bolgarskem tisku se še vedno nadaljuje živahna polemika sprito francosko-angleške demarše.

Trgovinska bilanca za julij 1928

RIM, 22. V juliju t. l. je bilo uvoženega za 1.735.303.651 lir blaga, izvoženega pa za 1 milijardo 1.709.218 lir. Uvoz se je zvišal za 241,1 milijonov lir, izvoz pa znižal za 144,2 milijona v primeru z odgovarjajočim mesecem preteklega leta.

Pred kitajsko-japonskim sporazumom?

TOKIO, 22. Ministrski predsednik je izjavil, da je postalo zadržanje kitajskih nacionalistov napram Japoniji v poslednjem času vse bolj spravljivo. Nacionalistična vlada je ustavila nadaljnje strogo postopanje kitajskih oblasti napram tujcem. Tudi japonski listi so pričeli pisati o dogodkih na Kitajskem vse bolj milo. Vse to pa se godi v znamenju pričakovanja novih pogodb, ki se snujejo med Kitajsko in drugimi prizadetimi vlastmi.

Mednarodna ponarejevalska tolpa odkrita v Berlinu

MILAN, 22. Berlinska policija je izsledila včeraj veliko mednarodno ponarejevalsko tolpo, ki je ponarejala kreditna pisma na škodo nemških, švicarskih in nizozemskih bank. V Berlinu je aretirani neki Milani, ki stanuje v Milanu. V Frankfurtu je policija aretirala drugega člana te tolpe Marchesinija.

Berlinska policija se je sporazumela s policijo v Marseillu in še tistega dne sta bila tam aretirana poglavar tolpe Palmeiri in še neki drugi njegov tovariši.

Tudi v Milanu je bila policija obveščena o teh aretacijah. Marchesinijeva ljubica je bila danes pozvana na policijo, ker ji je pred dnevi Marchesini sporočil, da «se zapričeta kupčija že srečno zaključuje». Sem je prišel tudi policijski uradnik iz Berlina. Izjavil je, da so ponarejevalci delovali tudi na škodo Grčije, Čehoslovaške, Avstrije in Turčije.

Ženska in gospodarstvo

Mnogo se razpravlja o tem vprašanju v časopisih, knjigah in učenih razpravah. Žensko gibanje za enakopravnost zavzema vedno večje dimenzije ter hoče ženska stopiti v areno življenja. Posebni pomen se daje vlogi ženske v narodnem gospodarstvu. Na zadnjem kongresu nemškega žentstva ob priliki tiskarske razstave v Kolnu je posebno stopilo to vprašanje v ospredje. Tu ni šlo zato, da se žena osvobodí gospodarskih skrbi, ampak nasprotno: ona mora poseči v gospodarsko življenje z vso svojo silo. Ne da bi bila v tej usloju, ampak ženo mora sodelovati pri zdravi gradbi in obnovi sedanjega gospodarskega sistema. Kajti moramo pomisliti, da je ženska upraviteljica najmanj 75% narodnih dohodkov. Kot taka ima pravico in dolžnost poseči v gospodarsko smotanje. Da je uprava v družini poverjena baš ženi, je naravno, oziroma zakon gospodarstva, katero pozna na

DNEVNE VESTI

Naša zaključna beseda

eni strani nabiranje, a na drugi razdeljevanje. Kakor je nabiranje važno za tvorbo kapitala in ureditev konsuma, tako je uprava važna kot razdeljevalka nabranih dobrin. Družina je kakor mala država; ako je le-ta slabo upravljana, trpe vsi njeni člani.

V proizvodnji zavzema žena vedno večje področje. V skoro vse panoge proizvodnje je prodrla žena bodisi kot delavka bodisi kot uradnica. A v prostih poklicih žena zavzema postojanko po postojanko. Da ne govorimo o dobrodelnih in socialnih ustanovah, kjer je žena popolnoma osvojila upravo in tehniko. Boj žene kot producentke oziroma sodelavke pri produkciji gre za to, da tudi ona postane uvaževan član v dolgi verigi gospodarskega snovanja, in to na podlagi izobrazbe in strokovnega izpopolnjevanja. Pri tem pa polagajo važnost na samopomoč z različnimi strokovnimi organizacijami, katere naj varujejo ženo ter njeno moralno kakor tudi strokovno vrednost. Do danes takih posebnih organizacij nimamo. Naloga žene pa je, da si take ustvari ter goji v njih čut skupnosti in solidarnosti.

Odnosaji med domom in gospodarstvom so važna postavka v ženskem gibanju. Dom je domena žene-matere, od tu vodijo žile in sile gospodarskega in kulturnega snovanja. Dom je ognjišče vsega dobrega. Tu se vzgaja mlada generacija delavcev, tu po trudopolnem delu, na starost, najde človek odmor. Dom in gospodarstvo sta v tesni zvezi. Oba morata delovati na zboljšanje položaja. Ženi kot upravitelji doma gre tu prva beseda. Ona tu lahko ustvari srečo ali pa pekel. Za obnovno gospodarstvo je predvsem poklicana družina, poidec nima sile, a družina lahko ustvarja in kopiči z združenimi močmi kapital, potreben za snovanje. Finančne stiske so huda zavora mirnemu poteku delovanja in po večini vir hudega. Ženi kot taki je dana naloga, da tudi ona z vsemi svojimi močmi ob ramenu družinskega glavarja dela na ureditvi družine, jo ojači moralno in materialno.

Ni dovolj, da žena samo prodira v življenje kot enakopraven član družbe, ona mora tudi po svojih zmoglostih vršiti funkcije, ki jih je nekoč opravljal samo mož. Po drugi strani pa moramo proučiti vprašanje, koliko škoduje ta napredek družini oziroma družbi.

Žena, ki je zaposlena v produkciji, ne more nikakor biti vgladna mati iz enostavnega vzroka, ker ne more posvečati družini one pažnje, kakršna je potrebna za zdravo vzgojo. Po eni strani ona sicer pripomore do zboljšanja gmočnega stanja družine, a po drugi strani imamo moralni minus baš v potomeh, to je otrocih v tovarni zaposlenih mater.

Na deželi pri kmetijstvu to ne pride do veljave, a pride tam, kjer industrija izrablja ženske moči. Tu nastanejo problemi, katerim mora baš žena posvetiti največjo pažnjo. Ne moremo reči, da žena mati, ki je soudeležena pri produkciji, more istočasno skrbeti za moralno dobro svoje dece. Tu mora prevladati eno ali drugo. Moralne zgrube ne nadvladujejo materialni dobiček in to že radi odgovornosti pred družbo sploh. Naloga žene v gospodarstvu je uprava dobrin v krogu posameznih gospodarstev, ki skupno tvorijo narodno bogastvo. Čim jačje je to, tem smotnejša je uprava, tem jačje je zbiranje kapitala. Čim več je prihrankov, tem več je izgledov za dvig gospodarskih enot ter tako za ustvarjanje novih virov dohodkov. Prava naloga žene v gospodarstvu ni samo ta, da si pribori enakopravnost v življenju, ampak tudi ta, da vsa zla, nastala na podlagi preobrata, oziroma vstopa žene v javno življenje, že v kali odpravi. Glavno je tu vprašanje vzgoje oziroma materinske šole.

Moderna vzgoja sicer gleda na to, da čim bolj dvigne človeka, a čez materinsko šolo oziroma vzgojo v domači hiši ni vzgoja. Baš tu je vir in začetek, tu se pokažejo prvi uspehi, tu je podlaga bodočnosti, temelj vzgoje.

Naloga žene ni tu samo emancipacija, ampak ono, kar je že po naravi dano, in to je žena kot vzgojiteljica materialne upraviteljice posameznih enot gospodarstva.

Emmyn.

Smatramo, da smo dolžni našim čitateljem povedati, kaj je sledilo naši izjavi od 11. t. m., ki smo jo dali na poziv lista «Popolo di Trieste». Ta list je v treh gostobesednih člankih izločil ves svoj žolč na nas in nas napadal in posval brez vsake mere. Mi mu ne moremo in ne maramo vračati z isto mero.

V zadnjem svojem članku pa nam je hotel povedati, kakšne so težnje, katere mi zastopamo. Pa jih ni povedal. Rekel je samo, da je, kar mi imenujemo naše ljudstvo, v mejah Italije gola domišljija, in da bi radi tega to, kar mi imenujemo svoje težnje, moralo spadati onkraj naših mej in se nanašati na «tipe palme», ki se iztegujejo z one strani na naše ozemlje, da bi ovirale usodni proces uspešnega zbiranja med italijansko domovino in priseljenimi Slovani! Očita nam, kolikor se sklicujemo na zakonita sredstva za doseg svojih teženj, zelo nerodno hinavščino. Proglasa torej naše težnje za take, ki nimajo nobene sličnosti s težnjami italijanskih državljanov, ampak sličejo deliriju, za katerega je treba prisilnega jopiča. Završuje s trditvijo, da «Edinost» sedaj ni več nič drugega nego pretveza. «Nič» je ne išče, vzklaja, «malokateri jo prenaša. Toda v njej in za njo se nadaljuje z balkanskim zvižanjem in z gnevom c. kr. kova impotentno, toda neznošno delovanje bivšega političnega društva «Edinost», katero ni bilo zastopnik razpuščenosti. A kaj pomaga, da je bilo društvo razpuščeno, če so njegove funkcije prešle na list, kateri prav radi tega ni informacijski, temveč političen. Inozemske politike nima v Italiji nihče delati, tem manj z brigantstvom. Beseda «bastas» je že bila napisana ob moji tudi s krvjo drugorodcev. Bastas!

S «Popolom» se ne bomo prekalali, toda naši javnosti se čutimo dolžne podati to-le izjavo: Ugotavljamo, da smo jasno opredelili svoje stališče napram takim zločinom, radi katerih se je vnela polemika. To je stališče stroge pokornosti zakonom in državljanske lojalnosti. Povedali smo, da so taka dejanja nezdružljiva z našim programom, z našimi težnjami in prav tako nezdružljiva z značajem in težnjami našega ljudstva, da taka dejanja za nas predstavljajo ne le zločinska podjetja, ki jih je treba najstrožje obsojati, temveč da jih smatramo tudi za kvarna in škodljiva za naše ljudstvo; da, kdor izvršuje taka dejanja, kdor spada k oni zločinski družbi, o kateri govorim «P. d. T.», ali kdor se s temi dejanji ali s temi ljudmi stinja, ni naš in da mi odklanjamo vsako skupnost z njim.

Pojasnili smo tudi, zakaj nismo takoj izrekli svoje obsodbe nad onimi dejanji. Nismo namreč smatrali za popolnoma jasno in dogmno, da je šlo za političen zločin v zvezi s prejšnjimi podobnimi, in želeli smo, da bi bilo tako. Z ozirom na to nismo mogli onega dejanja tako kvalificirati, kot ga je «Popolo», in tudi ne izreči svoje sodbe, oziroma obsodbe. Navedli smo za to svojo domnevo zadoščne in tehtne razloge. Postopili smo z najboljšimi nameni in smo se vedno prepričali, da smo s tem najboljše služili naši skupni stvari. Torej očitano, da bi bila naša politika v kaki zvezi z brigantstvom, ponovno odločno zavračamo.

Kar se pa tiče naših teženj, smo povedali, da so one katere so zastopali naši poslanci v parlamentu, o katerih se je javno razpravljalo in katere so bile v raznih spomenicah predložene kompetentnim oblastim. Ne moremo biti torej te težnje ne inozemskega ne cesarsko-kraljevega kova, ne takšne, ki bi kazale na čustva od onstran meje, še manj pa take, ki bi imele kakšno skupnost s takimi grdimi zločini. Saj ni dolgo, kar sta naša poslanca predložila te težnje v posebni spomenici samemu podtajaniku vladnega predsedništva na njegov poziv. In tudi ni dolgo, kar so bile naše manjšinske težnje predložene na njegovo željo načelniku italijanske Zveze društev za Društvo narodov, kateri je obljubil, da bo skušal doseči sporazum glede teh teženj v italijanski zvezi.

Z ozirom na to torej ne bi moglo zastopanje teh teženj z zakonitimimi sredstvi biti naša državljanska dolžnost. Če misli vlada, da so naše težnje upravičene, jim lahko ugodi, sicer jih zavrne in stvar je s tem za nas zaključena. Opozorjamo pa posebno na dejstvo, da naš list že leta ne piše o teh težnjah in jih ne objavlja niti ne uveljavlja. Ni res torej, da «Edinost» nadaljuje delovanje političnega društva «Edinost» (ki — mimogrede povedano — ni bilo razpuščeno) in da dela politiko. Naš list je za res samo informacijski in ne političen list in nima drugega namena kakor da vzgaja svoje čitateljske občinstvo potom poročil o dnevnih dogodkih in potom pouka v dobre in koristne državljanke.

To je naša zaključna odkrita beseda. Naša vest je čista in to je naš jekleni ščit proti vsem neupravičeni napadom in sumničanjem.

Nazaj!

Z dežele nam pišejo:

Vprašajmo stare ljudi po življenju iz prejšnjih časov. Različne letine so bile, dobre in slabe, a hiša je pridelala jela in pila za svojo potrebo. Tudi takrat je bil blagoslov različen, zgodilo se je, da je slaba letina potisnila v usta kruh iz otrobov. Omejili so se in skrili potrebe; taka je bila zahteva, če je hotela hiša vztrajati.

Niti mislili nismo, da bi odpovedali zemlji veselje in ljubezen. Vztrajali so delež od vsakega dvoma, delali so v najtežjih časih, tako je bilo zapisano na pragu skromne slavnosti ali skriljaste kmečke hiše. In so do bili zase in za živino. Zato so se toliko bolj razveselili boljših letin, toliko večje je bilo zadoščenje ob bolj polnih žitnicah in sodih, ko se je povečala teža gnatja in druge prekajevine.

Orehove skrinje in omare so čuvale pisano obleko, preprosto, a iz trdnih nit stikano, da je vztrajalo od svečanega poročnega dneva do smrti. S perila so odsevale prihodnost, potrpljenje in vztrajnost skrbne gospodinje, ki je pozno v noč, ko so že drugi počivali ali dremali okrog nje obračala kolovrat in misli, koliko platnenih rjuh naj bi spredla svoji hčerki za doto, koliko srajc bo za sina.

Tudi takrat se je trdo služilo. Bolj krvave so bile njihove roke. A trdo prilaženi krajci je zalegal, zelo zalegal. Pa kaj bi ne bil zalegal, ko ni hiša toliko potrebovala: gospodinja je stregla družini s tem, kar je dala zemlja. In če so prihajali na mizo domači kruh, mleko, podžganka, polenta in krompir — ali niso bila lica zdrava rdeča in vesela?

Nič manjša od današnje ni bila dobra volja mladenc in mladeničev, nič manj vesela in razposajena ni bila pesem, ko se je hči oblekla po volji matere, po stanu in močeh, ko je sin z zunanostjo očitoval, da je sin kmečke hiše. Kje je kolovrat, kje pristnost in zdrava preprostost? Ne kličemo po onih časih s pesmiško občutljivostjo, in zavedamo se, da jih ne pričaramo, ker zgodovina gre svojo pot. Saj niso bili ti časi sama pesem, tudi takrat je življenje potovalo po ukazih večnega zakona boja. A oni način življenja — skromnost in preprostost — je človeka zmerno brzdal.

A danes vidimo, kako se sin in hčerka nosita nad močmi hiše. Kakšno bridko protislovje! Le povejmo, da je to pretirano, ne pristojno jima in križi v težko obsodbo. Za drago možno zahtevo stopata pomanjkanje in glad, v modi — plehki zunanosti se kopije uteha. Kaj je v tem, kaj imata od tega? Na to vprašanje skomignjevo rame, to je vse. — Ali ni to bolezen?

Drago zlo: pijeta oče in sin, prvi iz skrbi in jeze, drugi, ker je to navada in mu je nečesa treba. Stokrat je že bilo na krožniku to dvojno zlo, a še je treba opozorjati in svariti, da ne bo tlačila vest, da nismo storili svoje dolžnosti in v upanju, da bo vendar nekaj zalego.

Ne gremo preko drugih epitetov. Nikoli pa niso take težkoče, da bi jih oče in sin, mati in hči združeno ne zmogli. Še to-le naj povem: ko je stopil star mož v trgovino v Gorici, je hudo mušno vprašal po kolovratu. Ni ga bilo. Nato je dejal:

«Ko ne bo več kolovrata, homo sicer lepši, a lažji. Le kdor bo še cenil čase kolovrata, bo stal trdno.» Vsi lahko razumemo pomen teh modrih besed.

Naj zaključim z vprašanjem: Ali se da kaj odkriti na naših potrebah? Če ne moremo pričarati preteklosti v celoti, če ni v hiši več mesta za kolovrat in domače predvilo, če so se naši želodci razvadiili — ali se ne moremo v marsičem brzdati in odstopiti od zahtev, ki prekašajo naše moči in so kvarne v gospodarstvem in moralnem oziru?

Moremo in lahko tudi storimo, če ljubimo resnično in cenimo svoje dostojanstvo, svojo družino, svoj dom. Storimo tako!

J. F.

Pomen sadja in grozja za prehrano

Naši ljudje cenijo sadje navadno le po njegovi trdni ceni; t. j. le kolikor ga lahko spremenijo v denar. Sami pa svojega žlahtnega sadja uživajo malo ali nič. Tudi sicer se opaža, da se pri dnevnem jedi sadje in tudi grozje le premalo upošteva kot živilo. To gotovo ni v redu. Drugo so že davno spoznali sadje za koristen in tudi neobhodno potreben približek k vlakdanji hrani, a naše ljudstvo ga še vedno omalovažuje.

V našem listu smo že ponovno pisali, kako radi kupujejo lepo in zgodnje sadje iz naših krajev po drugih krajih.

Nismo pa izkoristili našega sadja v vseh ožirih, če ga le prodajamo, medtem ko se ne zavedamo, da bi nam ravno toliko koristilo, če si ga privoščimo kot navaden približek k hrani, kakor delajo to oni, ki ga kupujejo. Že mati narava je vcepila otroku prav hlastno poštenje po sadju. Znak, da je to prirojen in nujen nagon v človeškem bitju. Po bridkih skušnjah v svetovni vojni pa so se začeli tudi učenci zanimati za važnost in vrednost sadja kot splošnega živila. Tako so prišli do veljave nauki slovečega poljskega učenjaka Kazimirja Funka, ki je že prej bil odkril, da se za zdravje in rast toliko potrebni vitamini nahajajo predvsem v sadju in zelenjavi v količini, ki zadostuje za pravilni razvoj in zdravje. Od tedaj so zasloveli vitamini sadja kot potrebnoro hranilno sredstvo na način, da je ta nauk postal podlaga moderne znanosti o hrani. Vitamine vsebuje vsakovrstno sveže sadje v toliki meri, da se mora sadje priporočati kot najzdravnejše hranilno sredstvo. Tudi v posušenem sadju se razni vitamini še precej dobro ohranjujejo, mnogo bolje nego v prekuhanem.

Napredna Danska, ki je ob času vojne tudi kot nevtralna dežela mnogo trpela, se je po mnenju učenjakov najbolj in najprej opomogla z dopolnilno hrano iz sadja. Na Nemškem pa se širi v zadnjem času jako uspešno takomenovano «sirovo prehranjevanje», ki obstoji v tem, da ljudje cele mesece ne uživajo drugega nego sirovo zelenjavo s sadjem, mlekom in medom. Posebno važni postajajo po teh modernih nazorih sadni sokovi, kateri se dajo konservirati na sladko, ne da bi zavreli. Ti sokovi so posebno bogati v rednih snoveh in vitaminih ter marsikje že jako uspešno izpodrivajo opojne pijače. Za naše kraje pa prihaja kot sadni sok v poštev naše sladko grozje, ki je posebno bogato na opisanih koristnih snoveh in ga tudi zdravniki že davno priporočajo vsem, ki so razvjeni na pretečno kuhinjo.

Zatorej priporočamo občinstvu, naj uživa sadje in grozje v čim večji meri. S tem ne bodo koristili samo svojemu zdravju, temveč bodo ob koristnem užitku tudi solidarno podpirali sadjerejo dežela.

Razpis natečaja

Ustanova «Guglielmo Oberdan» za višji poljedelski študij, ki jo je ustanovila Italijanska zveza kmetijskih združenj v Piacenzi, razpisuje natečaj za dva študentja, ki sta namenjena dvema dijakoma, katere vstopita letos v kako višjo kmetijsko šolo kraljevine. Študentja znašata 1500 lir letno, vključivši davek od premoženja inmetja, in se izplačujeta v mesečnih obrokih ob koncu meseca proti potrdilu ravnatelja šole, da je dijak pridno in z uspehom posejal pouk in vaje.

Študentji bo trajal štiri leta. Dijak pa zgrubi vsako pravico do uživanja Študentija, če ne napravi že v prvem izpitnem zasedanju vseh prehodnih izpitov.

Za študentji lahko prošijo mladeniči iz reške, goriske, trišške in istrske pokrajine in o njih krajev furlanske pokrajine, ki so prej spadali k gorški deželi, katere je bila odpravljena s kr. ukazom od 18. I. 1923, št. 53. Prednost imajo prosilci, ki so člani kmetijskih druženj — posestnikov ali kolonov —, če so dosežili v kaki državni srednji šoli odličnosti, ki dovoljuje vstop na kako višjo poljedelsko šolo kraljevine. Študentji se po-

deli na podlagi spraveval. Pri enakih spravevalih se da prednost prosilcem, ki so ubožnejšega stanu.

Prošnje se morajo vložiti upravnemu odboru ustanove pri upravi tržaške pokrajine (Palazzo Gallati — Piazza Vittorio Veneto št. 4, II. nadst.) najkasneje do 15. oktobra 1923. Priložiti jim je treba sledeče listine:

a) odpustnico (zrelostno spravevalo) kake srednje šole, ki je veljavno za sprejem v kako kr. višjo poljedelsko šolo kraljevine;

b) rojstni list, iz katerega je razvidno, da prosilec 15. oktobra 1923 ni še prekorachil 25. leto svoje starosti;

c) kazensko in moralnostno spravevalo, ki ne smeta biti starejši od 1. avgusta t. l.;

d) postavna spravevalo o premoženjskih razmerah prosilčeve družine.

TRŽAŠKI BLAGOVNI TRG.

22. avg. 1923. Precej močni nalivi v zadnjem času so zelo malo vplivali na splošno sliko tržaškega blagovnega trga, za katere ga pač letos ni moglo več upati oživljenja v pravem pomenu besede. Zboljšanja je pričakovati le še na sadnem delu trga, za katerega pač letos ni mogočih katastrof. Tudi bo to zboljšanje le količinsko — kvaliteta je že šla — prej v mogočem izgojem solcu, potem pod neusmiljenimi udarci toče. Sedaj je trenutno ozelenel zelenjadni del trga, a ni popustil v cenah. Fižol, ki ga je trg imel vedno v izobilju v močni konkurenci, je te dni poskočil v cenah za par točk, mesto da bi padel, krompir je droben in ni še prilezel na ceno lanskega leta v tem času.

V sadnem delu trga prevladujejo jabolka. Te še držijo lepo mero v kakovosti in količini. So pač zelo trpežni sad — na drevu in v shrambah. Tudi hruške se drže dobro. Breskve pa so letos obrnile svojo sezono. V polni sezoni so bile cene teh nedosežno visoke in danes so padle na minimum. Sicer pa niso po kakovosti nič kaj posebne, ign konkurenca je zelo pičila. Najbolj zanima sedaj trg z zeljem. Je pa še dokaj reven in blago ima skoro enotno ceno, izraženo v kakovosti oziroma izvoru blaga. Največ zelja je uvoženega iz starih pokrajin. Od tam prihaja tudi mnogo melon (vodnih dinj), ki so pri njihovi sad v Trstu. Trg ima sedaj izredno množino vsakovrstnega radiča, ki se drži pri relativno nizkih cenah in je predmet zelo živahnih kupčij.

Zgodnje grozje, ki se je zadnje dni pojavilo na trgu ima navzlic razmeroma nizkim cenam zelo malo povpraševalcev. Krivda tiči v kakovosti blaga, ki je bolj vodeno in drobnost.

Visoke cene še vedno mrtvijo trgovino z limoni. Sploh se zdi, da so cene temu sadu dosegle kritični višek.

Kupčije so poslednje dni srednje, raje mlačne.

Zadnji cenik blagovnega trga je naslednji:

Zelenjava: česen 150 lir za stot; pesa (rdeča za kuhno) 150—200; navadna bela pesa 80—180; navadno belo zelje 100—140; male kumare 80—160; čebula 30—70; večje kumare 50—80; fižol v stročju 300—400; fižol za luščenje, bel 320; ločice 220—400; malancane 80—140; paprika 120—250; krompir 50—60;

popor za kuhno 140; paradizniki 60—200; radič 160—750; radič za kuhno 60—150; spinaca 140—200; buče za prikuho 140—300.

Sadje: fiže 120—200; limone 80—100 lir za zaboj; jabolka 100—200; hruške 60—350; vodne dinje (ne o ne) 120—250; češnje 50—120; grozdje 160—400.

Cene brutto per netto. Na drobno je dovoljen na cenah povešek 20 odstotkov.

Rojstva, smrti in poroke v Trstu
dne 21. avgusta 1923.

Rojeni: 5;
umrli: 13;
poroke: 1.

Iz tržaškega življenja

Padec kolesarja

Včeraj popoldne se je vozil s kolesom po ulici Commerciala navzdol 16-letni mesar Marij Lamprecht, stanujoč v ulici Commerciala št. 107. Ne daleč od njegovega stanovanja mu je privozil naproti kmečki voz, v katerega sta bila vprežena dva konja in ki je zavzemal precejšen del ceste. Sprito tega se je Lamprecht hotel vozu umakniti, napravil pa je to tako nerodno, da se je prevrnil in padel v cestni jarek. Ker se je pri tem precej močno poškodoval, so miloščiči poklicali na pomoč zdravnika rešilne postaje, ki je dal nesrečnega kolesarja prepeljati v mestno bolnišnico. Tu so mu ugotovili številne poškodbe na desni roki in na glavi. Na njegovo željo so ga prepeljali domov, kjer se bo moral zdraviti kakih deset dni.

Izpodrsnilo se ji je

26-letna Svetka Golobčič, iz Bazovice doma, se je včeraj zjutraj odpravila z doma, da poneso nekaj zelenjave v mesto. Pot pa je bila precej slaba, ker je bilo po noči deževalo, da je bila cesta vsa blatna. Ko je dospela do Ključa in je cesta krenila navzdol, se ji je pričelo polzeči. Izpodrsnilo se ji je in padla je v blato ter se pri tem poškodovala po desni nogi in levi roki. K sreči je čez nekaj časa privozil mladi avto, ki je prihajal z Reke. Ljudje, ki so se v njem nahajali, so sprejeli k sebi nesrečno Svetko in jo prepeljali v mesto, kjer so ji v neki lekarni v ulici Giulia obvezali rane.

«Ogenj» v hiši

V hiši št. 1 v ulici Ponzianino že nekaj časa ni miru. Prvo in drugo nadstropje omenjene hiše sta si napovedala pravočasno vojno in ne mine dan, da bi se sovražni si stranki ne spopadli. Pravi vzrok to napetosti v obojih hišah prav ni pravni znan, gotovo pa je, da se je zadnje čase borba precej porušila, posebno še, ker je bilo drugo nadstropje prisiljeno, da se za svoje vsakdanje stike z zunanjim svetom poslužuje osemletnega sovražnega prvega nadstropja. Tako je prišlo do spopada tudi predvčeršnjim. Mlajša generacija obeh nadstropij si je bila vnovič skotila v leso. Letelo so psovke, letelo so žalitve in udarjale so tudi pesti. No, mati drugonadstropnega bojevitiga zaroda ni mogla strpeti, da bi mirnodušno poslušala, kako se njeni otroci žalijo. Prijela je za kuhalično, stekla po stopnicah navzdol in pričela miriti vročkrvne nadičce. Pa je slabo naletela. Eden izmed prvonadstropne armade jo je prišel pestiti po obrazu, da ji je zdrbel podočno kost. Ženica je morala iskati pomoči v mestni bolnišnici. Oni, ki jo je ranil, pa je bil aretiran.

Vesti z Goriškega

Strašni krvavi dogodki

Dve žrtvi. — Storilec tudi mrtev.

Včeraj so že na vse zgodaj začele romati gruče ljudi iz raznih strani mesta v ulico Carducci in na Korojski trg, ki sta bila v noči od toroka do srede pozorišče krvavo drame. Kakor blisk se je bila razširila po vsem mestu vest o treh mrtvih, o streljanju z revolverji, padla je bila celo granata in se razpočila. Množice so nato oblegale hišo št. 18. v Carduccijski ulici prav tako pa hišo št. 20. oziroma ono v bližini št. 13. Na Korojski in prostor pred deželnim muzejem, kjer se je bila vsa drama zaključila. Na vseh mestih so bile postavljene straže, ki niso puščale rado-vednežev v preveliko bližino.

Ves dogodek je zavil v tako tajinstveno temo, da se bo dal težko popolnoma razjasniti. Poizvedovali smo pri vseh, o katerih smo bili prepričani, da ustrezajo naši razvednosti, toda zadeva nam ni bila popolnoma jasna. Posebno povod, ki je vodil Breganta, da je ustreli svojo prvo žrtev v glavo, je tajinstven.

Prva žrtev

Naj sledi opis dogodkov: Okrog enajste ure v tok zvečer se je ustavil neki mož pred hišo št. 18. v Carduccijski ulici. Slihl je v hišo. Vratac Marija Ciglič je bila šla že spat. Zbudil jo je ropot po vrtnih vratih. Stopila je v veži pred vrata in vprašala, kdo je zunaj. Od zunaj je dobila odgovor, da je kvestura. Ko je ponovila vprašanje, se ji je odgovorilo, da mora kvestura napraviti preiskavo pri enem najemniku. Ostražena je

Pol ure pozneje je slišala vrtnarico, kako odpira nekdo vežo. Ni se več zmenila za to; legla je počivati. Kmalu so se pa slišali iz Kogejove sobe obupni klici na pomoč. Ker je bila vrtnarica prej-

čana, da se je Kogej zmešalo, ni šla gledat. Zdelo se ji je nato, kakor bi kdo sezut prihajal po stopnicah v vežo in se vračal po stopnicah zopet v gorenje nadstropje. Nato je vse utihnilo. Toda tudi v stanovanju g. Uršičeve so slišali blazno vpitje in tudi oni so bili trdno prepričani, da je Kogej zblaznel. Šli so na okno in vpili na pomoč. Dva ključa so vrgli na ulico, s katerima pa niso mogli odpreti karabinirji vrat, ker je tistal v ključavnici od znotraj ključ. Šele ko so domačini od znotraj odprli vrata, so šli z brigadirjem v Kogejovo sobo. Tu se jim je nudil strašen prizor. Videli so ležati Kogej v mlaki krvi s prestreljeno glavo.

Pozneje se je sestavil dogodek tako-la. Mož, ki se je izdaljal vratarici in g. Uršičevi za policijskega agenta, je bil Bregant. Ko si je bil priseljal prost dostop do Kogejove sobe, je stopil h Kogej. Kaj sta govorila, se ne ve; tu začenja delovati ljudska domišljija, ki je vedela, da imata oba eno in isto dekle, da izpodiriva Kogej Breganta pri njej; drugi so menili, da vlada spor med njima glede neke službe. Kakor že omenjeno, pridejo oblasti mogoče komaj po temeljiti preiskavi do pravega povoda vsega tega zločina. Ko je bil torej Bregant prvi pri Kogej, mu je izmaknil ključ vežnih vrat, s katerim si je pol ure pozneje odprl vrata in šel potihoma zopet h Kogej, kjer ga je ustrelil v glavo. Izginil je.

Druga žrtev Ventin.

Bregant je bil stopil v vežo, toda gotovo je šel, kako ključje stanovalci ljudi na pomoč, zato se je vrnil po stopnicah, stopil za teraso in se spustil po cevi za odvajanje deževnice na dvorišče iste hiše, po nevarni poti čez streho je pa prišel na dvorišče hiše št. 13 na Korenjskem trgu.

Radi vpitja so bili seveda vsi ljudje, ki imajo sedaj poletni okna odprta, pokonci. Vse je gledalo, kaj se godi. V tem je prihajal domov Teodor Ventin, uradnik pri užitini. Ker ni imel ključa vežnih vrat pri sebi, so mu vrgli ključ na ulico. Odprl je vrata, zaklenil jih za sabo, v veži je pa trčil skupaj z Bregantom, ki je bil prišel čez dvorišče in čez streho do hiše št. 13. Na Kornju. Ni vedel, za kaj gre; šinilo mu je v glavo, da so tatovi. Toda v tem je pa dobil krogel v glavo in se zgrudil mrtev na tla. Bregant si je hotel s tem zagotoviti prosto pot na ulico, odprl je hišna vrata in jo odkuril po Korenjskem trgu.

Iz vseh oken so pa vpili za tatovi: prikazali so se karabinirji, zavpili za bežetimi, naj se ustavi. Bregant se je res ustavil, toda le zato, da je streljal na karabinerje, od katerih je enega ranil. Nato so se poslužili tudi karabinerji svojega orožja in streljali.

Nenadoma se je pa nekaj pri Bregantu zabliskalo in slišal se je v tišini grozen pok. Vnela se mu je bila v žepu žetlina, eksplozivna in mu odnesla ves kolk in mu odparala trebuh, da so se videla čreva.

Bregant je padel

na tla. Priplejali so ga v bolnišnico, kjer je čez kake dve uri umrl.

Kakor se vidi, se je pletla zadeva samo med Bregantom, ki je baje iz Podgore doma, a stanuje v Gorici, in med Kogejem. Ventin je prišel le slučajno v svojo zadevo in popolnoma po nedolžnem obzile. Postavil se mu je bil na pot, ovrhal je Breganta pri begu, zato je moral tudi on pasti. A tudi Ventinov oče Ivan, kakor se govori, je ranjen. Ta je baje prvi ugledal Breganta, kako se je plazil po strehi in prišel do dvorišča hiše št. 13 na Kornju. Bil je prepričan, da je to tat, saj o dogodkih, ki so se bili dovršili nekaj minut prej v hiši 18 ni nič vedel. Zhegalo ga je bilo splošno vpitje, zato je iskal tatov,

pri čemer je bil ranjen prav od Breganta.

Pri Bregantu so našli dva revolverja ter dolgo ostro rezilo; in če se pomisli, da je imel pri sebi še žetlino, lahko trdimo, da je bil dobro oborožen in da je nameraval storiti to, kar je v resnici storil.

Mogoče bodo naslednji dnevi razjasnili ta zagonetni slučaj, ki je vzburkal vse Gorico in okolico, kakor malokateri dogodki.

Goriške mestne vesti

Dež

Po krasnem brezoblačnem jutru se je nebo v torek kmalu po sedmi jutraj začelo oblačiti. Ves torek se je oblačilo, zdaj pa zdaj je posiljalo solnce in se zopet skrililo. Vse povsod je pa vlada la neznosna sopenarica. Proti večeru se je nato usula toča, ki je pa na srečo trajala le nekaj minut. Sledil ji je dež, ki je trajal z melimi presledki celo noč. Dež je nekoliko ohladil ozračje in vse kaže, da ga bomo še imeli.

Nezgodna na domu

Osemnajstletni Ivan Gomiček je bil zaposlen pri zgradbi neke nove hiše v ulici 9. avgusta. Stal je na odru, kake tri metre visoko, in izvrševal svoje zidarstvo delo. Nenadoma je stopil tako nesrečno, da je padel z odru na tla. Tovariši so ga takoj dvignili in poklicali Zeleni križ. V občinski bolnišnici so ugotovili zdravniški, da si je pri padcu polomil koželjnico. Zdravitelj se bo moral kake štiri tedne.

Ker niso prišli na nabor.

Ker se niso prijavili k naboru, je naznanila vojaška oblast sodniji tele mladeniče: štiri in dvajsetletnega Rudolfa Peršolja iz Kojkega, Maksimilijana Žerjala, starega tri in dvajset let, iz Pliskovice, in dvajsetletnega Josipa Pahorja iz Vrtojbe.

Dvokolo izginilo

Lucijan Blanc iz Moše v Furlaniji je prišel v Gorico po opravkih. Svoje kolo je pustil v veži hiše št. 2 na korzu Vittorio Emanuele. Ko se je vrnil, je bilo kolo že izginilo. Tatvino je naznanil karabinirjem, ki iščejo drznega tatu. Nevarno je, puščati kolesa brez varnostnih vezic oziroma brez varstva po vežah.

K sv. Nikolaju In še viš?

Ura, moja redka spremljevalka po planinah, je kazala dve popoldni, ko nas je krenila petorica dobro razpoloženih planincev takoj za vipavskim trgov s prašne ceste na precej navkreber vodečo stezo, ki se vije proti vasi Gradišče. Nismo se ustrašili že dopoldanskega prerokovanja ranih dvojnih barometrov, ki so nam obljubljali popoldanski dež. In če ne popoldan, pa vsaj zvečer, so ga hoteli imeti. Oča Pluvius jih ni ušlišal. Ni bilo dežja ne popoldan, niti zvečer. Nebo se je sicer nenekdo kislilo držalo, žugalo nam pa ni. Solnce je pustilo pasti tu pa tam po dolini svoje žarke, ni se pa hotelo zjasniti. Oborožili smo se za vsak slučaj proti moči, okomotali in si prepasali palerine, kar nas je pozneje pri plezanju presneto oviralo. Če bi jih pustili doma, bi nas pa dež pral!

Lajej psos nas je pozdravil, ko smo dospeli k poslednjim hišam nad Gradiščem. Dve glavi sta prestrašeno pogledali iz zadnje hiše in že sta izginili v rtranost. Skrbno so se zaprla okna in vrata, ključ je zaškrpal v vratih. Previdnost je rekli, bozna če jih niso že kdaj okradli? Se celo pes se nas je zbal. Lajal je, a videli ga nismo, skrit je bil v kočici in lajal, lajal...

Steza nas vodi vedno bližje stanam Nanoškega pogorja. Levo od nas zagledamo naravno luknjo, vdolbeno v živo skalo, nad njo nekoli manjšo. Fric »drzni stre-

lec«, — kakor smo ga ta dan krstili — ki rad lazi po luknjah, je predlagal, da bi napravili kratak skok, tako spotoma, in si jo ogledali od blizu. Ker nas je pa čakala še precejšnja pot in bi se gotovo delj časa zamotili okrog one jame, smo se odločili, da nadaljujemo hojo, obisk jame smo pa prenesli za pozneje enkrat.

Vzporedno z dolinsko cesto, ki pelje iz Vipave v St. Vid, se vleče naša steza oziroma kolovoz. Oviha se večkrat, tu pa tam se tudi narine v hujši klanec, parkrat se nam shojena steza tudi izgubi. Levo nas spremljajo navpične stene, poraščene police, ostri grebeni in robovi, spice, vsej gore par nedostopnih luknj in kaveri »nauškega pogorja. Pogled na to je nadvse interesanten. Iz gostega grničevja padamo na ravnicu, iz ravnice preko nasipov, ki zelo ovirajo hojo, zopet v nizko grničevje in to se neprestano ponavlja. Večkrat zdrsneš s kamena in se loviš z roko za priklanjajočo se vejo. Velik debel goz, ki je iskal blagodejne toplote na solčnih žarkih, je hušnil v mejo. Vsake reči je pa enkrat konec, — kijej, ki se je družil v žepu iz jabolkami, ima dva — in tega preprijetnega pota končno tudi zmanjka. Iz skrbno očiščene gošče stopi nakrat pred nas na malem napetem hrbtu stoji cerkva sv. Nikolaja. Letnica (1608) nad vhodom ti pove, koliko časa se samotari ta svetnik v tem zapuščenem bregu. Cerkevica je krita s kamenitimi ploščami in še dobro kljubuje vremenskim neprikljam ali jo pa morda večkrat popravlja. V notranjost nismo mogli, ker so bila vrata zaklenjena. Skoz okno si pa lahko opazil, da razen malega ličnega oltarja ni ničesar v njej.

Posodili smo po tleh, dočim je »drzni strelec« iskal primerne prostora za fotografski aparat. Mi smo se medtem zagledali v dolino. Pod nami je ležal pravi zemljovid. Po cesti so drveli avtomobili, zapuščajoč za seboj oblake prahu. Skrbno obdelane njive so obkrožale vasi, St. Vid, Podrago, Manče, Lože, Slap. Nasproti nam na nizkih holmcih so se belile cerkvice, vasic.

Kratek je bil počitek, že smo z oči iskali vstopa v steno. Dolgohlačen Francetu ni nič kaj dšalo nameravano podjetje. Ne vem, zakaj, morda radi dolgih hlač. Njegove turističke so namreč končale svojo zadnjo pot planinstva pri zadnji turi, ko smo se vozili s Čavna po sipini v dolino. Ima pa že nove v delu, tako je pravil, in bode več kot za polovico krajše od navadnih hlač, tako da bodo tudi komarji lahko hodili južnat na njegova kolena, to zadnje je pa pozabil povedati. Saj ni rekel: ne grem, ampak no tako, da je zelo lepo v družbi Miklavža, smehljaj se je, češ, ali mislite resno, obenem je že vihal hlače. Plezalna tura z zavihanimi hlačami. Pred nekaj leti, ko smo bili na Mangartu, je bil v naši družbi nekdo, ki je imel na nogah navadne čevlje s — podpetniki.

Spehali smo se za cerkvico skozi grničevje na ozko spino in po njej na nepresten greben. Korak naprej, dva nazaj. Tu smo se ustavili in iskali vstop v steno. Od par strani bi jo lahko naskočili, odločili smo se za levo stran, izgledalo je lažje. Prvi je vstopil v nekaj žeb, poraščen z rušo, tovariš »fotograf«, star in izkušni hribolazec, ki ima precej višinskih kilometrov za seboj. Vzdigovali smo se previdno in preizkušali vsak oprijem posebej. Drugi za njim je lezel Jože. Vedno nemirni »drzni strelec« se je že odločil iz žleba in išče na levo novo pot. Ravno nad menoj se je prekobil preko grebena in izginil za skalo. Nekaj metrov pod menoj sophiha France. »Tu je dosti lažje, sem poidi«, slišim klicati »strelca«. Grem za njim. Prevalim se

čez oster greben na malo za čevlji široko polico. Nad mano gola previsna skala, pod menoj prepad. Par prijemov vidim, a se precej visoko, »strelca« nikjer. Nisem bil gotov, če so zanesljivi, preiskusiti jih je nemogoče, dosežem jih le, če se poženem do njih. Zaostati nočem, zaženem se in obvisim, polagoma se vzdignem, vržem desno nogo na drugi prijem, premagana je skala. Do dva metra je visoka, nič več. Pogled nazaj me prepriča, da je bilo to plezanje precej riskantno. Trideset metrov globok prepad pod menoj, čigar dno ni bilo poslano s perjem.

Od tu dalje gre lažje, »drznega strela« še vedno ne vidim, kakor ne ostalih. Za prijem mi služi ruša in naglo se dvigam. Pa mi zdrknejo iz žepa jabolke in kruh. Sem bil že gotov, da jih moj želodec ne bo več videl, ko se nakrat ustavi vso skupaj tik nad ono skalo. Nazaj ponje.

Na večjem grebenu so me že čakali, kakor tudi Franceta. »Strelec« mi pravi, da se ni kobacal čez tisto skalo, pač pa levo od nje. Jaz drugega izhoda nisem opazil, ker me je gad, ki se mi je izvil izpod noge in na oni polici, precej oplašil.

Ko smo bili zopet vsi skupaj, smo se pognali naprej. Pot ni bila ravno nevarna za treznega človeka, paziti smo morali, ker desno pod nami je zija prepad. Po preteku četrte ure se ustavimo na večjem grebenu. Kratak počitek in pomenek. Tudi starega godnjača smo morali potolažiti. In pravi France »strelca«: Daj prst ven, tu imaš kruh. Sta si namreč razdelila provijant še v Vipavi. Zastonj je čbračl »špe« strelca, prsta nikjer »Izgubil sem ga ali pa pozabil pri Miklavžu«, pravi S združenimi močmi smo tudi njima pregnali paško iz želodca. Tu smo se tudi pomenili. Kako dobro bi prišli cepini v rabo, in pa vrv, vsaj deset metrov. Zvoniti po toči...

Gremo dalje. Z grebena se spustimo zelo previdno na desno ob potoku s čopasto rušo porastlo steno. Desno pod nami grozi prepad. Prijemci so negotovi in paziti morajo stopnjo. Če se ti kamen prevlači pod nogo, zdržiš — za večno, tako naglo, da bi te še z odprtim fotografskim aparatom ne mogel ujeti na ploščo, kakor je rekel »strelca«. Nakrat nam zapre pot poraščen greben, ki se je vlekel od gladke stene do prepada. Trije smo poskušali obiti na desno nad prepadom. Jože se je že glasil na vrhu nam neviden. Levo v kotu se je polagoma rinil kvišku »drzni strelec«, isto pot pred nami je vzel Jože. »Strelec« se je usidral v o-nem kotu, nameril na nas aparat in — ustrelil. Radoveden sem kakšni obrazi bodo na sliki, prijazni prav gotovo ne. Odstopali smo nazaj, levo proti onemu kotu in se srečno spehali na vrh. Z vrvoja bi sicer z lahkoto zmagali tudi desno. Pri plezanju na ta greben sem se spomnil nekoga, ki nam bi kaj kmalu pokazal pravo pot namreč nazaj. Ros manjkal je naš prijatelj »veleturist« J. Pa ne da bi kdo mislil, ker stavim besedo veleturist med narekovanje, da j morda naš planinolazec J. v kakem društvu kobacarjev, nikakor ne. Priplezal je že na marsikateri vrh, če ne po dveh, po štirih, da se le doseže »Spica«. Od poznih »Stare babe«, pa do Triglavskega vrha je prišel in da ne pozabim na veleturo »Sasso di Stria« v Dolomiti. Hej, ko bi ga videli — jaz sem ga videl — kar hipoma nam je izginil izpred oči in ne dolgo po tem je stal na vrhu poleg zasajenega križa. Mahal je s palerino, kar zamežal sem, ker sem se bal, da ne cepno preko stene kakih 700 m globoko. In ko se je vrnil s spico z raztrganimi hlačami — če bi jih imel zavarovane, bi si jih gotovo ne — in nam pripovedoval o plezanju po lestvi, mimo nad temnimi prepadi. Lasje so

nam vstajali — posebno še, ko je potegnol preko »Pisso Falzarego«. In da ne bi potem zaslužil imena veleturist? — Zašel sem nekoliko.

Res je, če bi bil z nami prijatelj J. bi sili nazaj. Odstop je v takih slučajih, vedno nevarnejši in vsak planinec ti bo šel raje trikrat navkreber kot enkrat nazdol.

Na vrhu smo se oddahnili. Videli smo že rob pogorja. Sli smo vedno navzgor in tudi če bi zdrsnilo enemu ali drugemu nizko ruševje, bi zadržalo padec. Ko smo mislili, da smo že vso težavo premagali, nam zazija nasproti strma škribnasta stena. Zopet smo iskali vstop v steno. Levo ni šlo, prečkali smo desno, je šlo. Precejšnje previdnosti je bilo treba, kamenje se je krusilo in letelo v globelji. To je bil zadnji napor. Po dveurnem plezanju od cerkvice smo se znašli na vrhu 851 m visoko. Kazalec na uri je kazal šesto in četrt.

Hiteli smo po kameniti enolični planoti in v hitrem tempu dosegli pri kapelici kolovoz, ki pelje v Gradišče. Mrak je legel v dolino, nebo se je temnilo. Presekali smo ovinek in se spustili po stezi. Naglo je šlo nazdol in dospeli smo že po temi v Vipavo, kjer je čakal v gostlini »drznega strela« v papir zaviti prst, ki ga je bil pozabil pred odhodom.

BORZNO POROČILO

Trst, dne 22. avgusta 1928.

Amsterdam 763.25-769.25; Belgija 263.75-267.75; Francija 74.55-74.85; London 92.624-92.824; New York 19.05-19.11; Španija 314.50-320.50; Svica 366.75-368.75; Atene 24.50-25; Berlin 452.50-458.50; Bukarešt 11.45-11.85; Praga 56.50-56.80; Madžarska 329.50-335.50; Dunaj 266.50-272.50; Zagreb 33.474-33.774.

Uradna cena zlata (21. VIII.) L 368.95; Liktorsko posojilo L 82.25; vojnoodškodninske obveznice L 75.60.

MALI OGLASI

BABICA, avtorizirana, sprejema noseče. Govori slovensko. Slavec, via Giulia 29.

BABICA Emerschitz - Šbaizero, diplomirana, sprejema noseče, moderna oprema, zdravniška pomoč, dnevna hranarija L 25. Via Farneto 10 (Ginnastica, podlissana), lastna vila, telefon 20-64. 308

VINO ISTRSKO najboljši vrste, pristnost z jamčeno, dobiti založni ki in gostilničarji v vsaki množini: Istrski teran, burgundec, pinot in belo malvazijo. Najnižje cene. Vsaka pošiljatev se izvrši takoj. Naslov: Nikola Draghićchio (P. Korozeno. 692

HISA z vinogradom, sadnim drevjem, dvema njivama se proda v Gorici, Požni dolini. Podrobnosti se izvejo pri Bajti 68. 866

MOTORNO KOLO, lahko, nemško, popolno se proda za L 900.— Via Slataper 24. 681

BABICA, diplomirana, sprejema noseče. Via Madonna 10. II. Hladis. 673

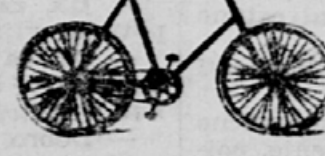
BABICA, diplomirana, govori slovensko, sprejema dnevno noseče. Bodulich Ana, Madonna del Mare 19. II. 876

MLAD brivski pomočnik išče mesta. Navslov pri upravnistvu Edinosti. 886

POROČNA SOBA, iz bukovega parjenega leca, z jamčeno, 14001 sejenovala 1700.—, druga izstavljena 1800.—. Türk, Cesare Battisti 12. Pazite na številko. 884

KOLESA !!

Predno kupite kolo, obiščite našo trgovino brez obveze za nakup.

KOLESA !!

Dobili bodete kolo, ki rabite, po ceni brez vsake konkurence.

Vsako kolo z jamčeno 12 mesecev - Velika izbira kolesarskih potrebščin Kola Standard, z jamčeno 12 mesecev L 415. Kola luksuzna, z rečanjem R. Carter, z jamčeno L 500.

G. MILOCH & Co., Trst, Via XXX oktobra 4

PODLISTEK

V. J. KRIZANOVSKA:

Pajčevina (171)

Roman v štirih delih
iz ruščine prevedel I. V.

— Kaj pa je rekel?
— Draga moja, — je odgovoril grof, — tvoja prošnja dokazuje samo to, da si ti ravno tako slepa in nepremišljena kakor večina tvojih rojakov, ki plešejo in pirujejo na ognjeniku, ne zavedajoč se nevarnosti. Ti me želiš izruti iz tal, na katerih sem zrastle in me presaditi na svoje zemlje? Ali si uverjena, da bo gospodarila nad njimi še čez deset, a morda celo čez pet let? Vi, Rusi, ste slabo poučeni, okrog vas pa vsi vidijo in vedo, da se uturene »velika« Rusija, s katero se tako ponašate, nekega lepega dne zrušiti in vas zasuti pod svojimi razvalinami. V vaši deželi je vse gnilo: v višjih podkupljivih in brez-narodnih slojih so sami izdajalci ali pa lakajji inozemcev in ni jih sram prvemu pritepecu prodajati koristi svoje domovine. Vse je gnilo pri vas: ministri, generali, častništvo, uprava in vaša »neučeta« mladina z vsemi svojimi vzgojiteljji; a pod to polirano plastjo podkupljivosti, podlosti, brezbrzičnosti, kradljivosti in razsula, — tli anarhija, ki bo v kratkem zažgala tvojo domovino od štirih strani ter združi vse, kar je še ostalo pokoncu. Ko se prične ta nevihta, tedaj ti tvoji lastni kmetje zažgo streho nad glavo istočasno s tvornicami in gozdovi, da boš morala zbežati kot beračica. Ničče drug kakor tvoji lastni rojaki vlečejo drago ti domovino k razsulu in sramoti, a vaša vlada pripravlja tujezemske vpa-

de in razpad države, v kateri ne bo slednjich noben Rus našel koščka kruha. Če bi bila bistrovidejša, bi prodala posestva in pravočasno vnovčila razpatal, dokler ne udari nate neizbežno končno razsulo. Pozneje bi hvalila Boga, da živiš v državi, kjer vlada red, kjer sta življenje in lastnina vsakega človeka varna, kjer se ti ni treba bati ne bombe ne krogla.

— Razumela boš, Kiti, da nisem po tem odgovoru vztrajala pri svojem predlogu. Bilo mi je jasno, da se srečni prebivalci »zemeljskega raja«, ki se imenuje Nemčija, nikoli ne preseli v razbojniško deželo, ki jo je tako slikovito opisal.

Zaničljivo se je nasmehnila.

— Ah, skoraj bi bila pozabila. Pri tej ugodni priliki je spustil nekaj puščic tudi na nas. — »Koliko je vredna vaša mladina, kako razvratna in nepoštena je, ti jasno dokazuje dogodka z našim Igorjem Zagarihom. Bodi uverjen, da je tudi tvoj prijatelj Kreski produkt vaše gnile družbe. Morda ni tako okužen, vsekakor pa je nevropat in breznačeln, nima trdne volje, je brezsmoten, se ne dviguje iznad množice in vihar ga bo pometel, ne glede na to, da bo kot pošten Rus brez dvoma slabo izhajal.

Kiti je zamišljeno sedela ter poslušala očitno razburjena.

— Seveda, samo bodočnost more dokazati, kakšen je Rostislav Ivanovič, — je pripomnila raztreseno. — Dober človek je, delaven in izobražen; kakšna bo njegova odločnost o politiki, ne vem.

— Pa jaz vem, — je z ognjem odgovorila Milica. — Rostislav je človek dejanja in rodoljub z dušo in telesom, pa ni nevropat kakor Berenkian, ki ga je grajal iz ljubosumja.

— Seveda, seveda! Ravno to sem hotela reči, — je pristavila Kiti. — Toda nekaj drugega sem

ti hotela povedati: kakor je Egonovo prerokovanje črtnogled in malo verjetno, vendar je deloma utemeljeno, ker pri nas se v resnici pripravlja nekaj slabega. Že lansko leto mi je Mitja pripovedoval o nekih sumljivih osebah judovske zunanosti, ki povsod volnujajo ter se izdajajo za trgovske potnike, moj mož pa je mnenja, da so to prevarniški agenti, ker se klatijo po gostlinah, tvornicah, vash, razdeljujejo proglose ter drže razne uporniške govore in dražijo kmete. Mitja je bilo poskušal uloviti nekaj teh malopridnežev, toda celo je zamenj; ko se je obrnil k gubernatorju, so mu je nasmejal v obraz ter rekel, da ga preganja »revolucionarno strašilo«, in bi bilo smešno nadlegovati mirne trgovce brez vsakega povoda. Ljudskošolski učitelj Kukerman je strašen; je to neki krščen Jud in pravi anarhist: otrok ne pusti v cerkev, norčuje se iz vere in zakramentov, nesramno in javno sramoti carja in vlado, skratka, pohujšuje otroke. Mitja se je že dvakrat o njem pritožil, toda brez vsakega uspeha. Do zdaj me je vse to samo jezilo, posebne važnosti pa nisem na to polagala; zdaj pa so mi Berenklavove besede pokazale to sliko v drugi luči in vsa podobna dejstva so v tesni zvezi med seboj. In novi svetnik, ki je stopil na mesto ubitega očeta Nikandra? To ti je ničvrednež.

— Res je, oče Agafangel je zopet in zelo mi je žal doberga, izvrstnega očeta Nikandra. Zlostno je tudi dejstvo, da niso še našli njegovega morilca, — je vzdihnila Milica.

— Uverjena sem, da je morilec med šarlotenskimi štundisti, če ni to sam učitelj. Če bi vodil preiskavo vestneje, bi bili podleža že odkrili, — je odgovorila nevoljno Kiti. — Pokojnik je bil trn v oku štundistom in učitelju. Z Agafangelom pa je stvar drugačna: on je prijatelj gospe Kukermanove, se brati s kolonisti ter se ponaša z

»liberalizmom«. Pravijo, da je šolska knjižnica, ki jo je ustanovil oče Nikander, zdaj nabita s socialističnimi in protiverskimi deli.

Pogovor je pretrgal sluga, ki je izročil Milici brzojavko.

— Rostislav sporčja, da pride pojutrišnjem, — je rekla Milica, ko je prebrala brzojavko.

— Hvala ti, Gospod. Kmalu se poroči in začni novo življenje, zakaj preveč si zamišljena. Kar je bilo, je bilo, preko tega ne praviš križ, — je živahno rekla Kiti.

— Amen, — je odgovorila Milica, se zasmejala in objela prijateljico. — Sama želim izbrisati preteklost, to pa ni tako lahko. Glej, tudi zakon s človekom, ki ga nisi strastno ljubila, je nekakšna pajčevina, ki preplete tvojo notranjost in je ne moreš strgati, zlasti... če cepeta z nogami pod to mrežo »basurmančik«. Sicer pa sem trdno uverjena, da najdem popolno duševno ravnovesje v zakonu z Rostislavom. V zvezi z to preteklostjo ti moram naznaniti vest, ki je zame zelo žalostna. Pomisli, Dunja se misli poročiti z gozdarjem iz Krenice in me zapustiti; domenila sta se bila brzkone že tam in si dopisovala, zdaj pa jo je zasnubil. Dasi sem jo prepričevala, naj ne jemlje inozemca za moža, dasi sem ji dokazovala, kakšne neprijetnosti in trpljenje in čakajo, če postane nemška podanica, ni nič pomagalo; ona vztraja pri svojem in pravi: »Kakšno ljubis, je vseno, kjer živiš, v Krenici pa mi ugaja. Res je, Franc je strog, toda je dober in ni pijanec. — Je vse zaman, morala je bom pustiti; toda dam ji tisoč rubljev za doto, da bo neodvisna.

— Ah, moj Bog! Krenica me je spomnila na vest, ki sem jo davi prejela, pa sem ti jo pozabila povedati. Daunici so prodali Karolinenhof, hišo v Poznanju in se preselili v Berlin. Posestvo je kupil Berenkian.

SKITALEC:

Dvospev

(Prevedel Ivan Vouk.)

Sprejemnica v majhnem stanovanju. Na prvi pogled se zdi zbrana in pokojna; mehki divani so pokriti z rdečim žametom, veliko ogledalo, okroglo, nizke mizice, prijetno porazvrščene po kotih, mizica z razno drobnjavo, a na ovalni mizi, ki je pogrnjena s široko preprogo, stoji velika svetilka pod senčnikom.

Sobo razsvetljuje višnjeva svetilka, visoka izpod stropa. Na stenah fotografije, dva ali tri barvotiski v okvirjih.

Svetloba, ki jo pošilja višnjeva svetilka, je prosojna in blede kakor mesec, da te v prvem hipu prevzame občutek zbraniosti, in še le čez nekaj časa se te poloti nevaden vtis praznote in puščobe. Zdi se, kakor da že dolgo časa ni nihče vstopil semkaj, dasi so vsi predmeti na svojih mestih, toda te reči so tam takorekoč brez smisla, kor manjka nekaj, kar je mnogo bolj važno: življenje.

Glava ženske je podobna meduzi: bujni lasje v debelih kitah spleteni se odražajo na visokem moškem čelu in blestem obličju z močno brado.

Tanke ustne so strnjene in upognjene, med obrvmi se je polegla bridkostna guba.

Prosojna višnjeva luč obseva njeno obličje, ki je podobno mramru. Oči so sive, brez življenja, a zdi se, da se za njimi skriva skrivnostna moč.

Videti je zbrani misli in pozorno poslušajoča, kar ji polni dušo.

Sovraži moža z globokim, ostrim, skoraj blaznim sovraštvom, besno: ne more gledati njegovega murglega, brezbriznega obličja, ne more poslušati njegovega glasu, njegovih korakov. Njegovo zaspno kinkanje po jedi jo draži, da bi najrajši zgrabila blazino in zadavila njegov zaripil obraz.

in vendar je pred sedmimi leti zbežala od doma in šla z njim in ga vzela proti volji svojega očeta.

Takrat ji je bilo šele sedemnajst let.

V ledeni noči je prehodila deset vrst preko stope, ki je bila pokrita s snegom, da je prišla na postajo.

Natančno se spominja tiste noči: veličastne tišine, trepetajočih zvezd, odzvanjanja zmazlega snega, utripanje svojega mladega srca.

Ali ga je tedaj ljubila?

Niti tedaj ga ni ljubila.

Toda slepo je verjela vanj, mislila je, da jo popelje v nov in jasn svet, v novo, resnično življenje.

Tedaj je prišel iz proganjanja, kjer je živel v strašnem pravljicnem svetu, kjer je trpel leta in leta, trpel zaradi ljudi kakor Kristus.

In zatekla se je k njemu, da jo ščiti in ji pokaže pot pravičnosti.

Da bi se zdaj vrnila domov, ni misliti: tu živi v preveliki obilnosti.

On je bil, ki je vzbudil v njej misel, da pouda v deželo obsolencev, kjer se človek bori in trpi za druge.

Predlagal ji je skupno življenje, rekel ji je, da je to potrebno obojema: med obsolenci so papirnatke poroke redke. Poroka mu je bila postranska reč, samo da ostane prost.

Poročila sta se in začela živeti kakor vsi ostali.

Ona je čakala, kdaj se prične delavno in zanimivo življenje, polno junjskih dejanj, težav in nevarnosti, kakor je nekoč sanjala. Njegovo ime bi moralo blesteti poleg imen najslavnejših mož do minovine, temu bi imela slediti: slava, čast, občudovanje.

...

Minovale so leta, drugo za drugim, in njih življenje je bilo sestavljeno takorekoč samo iz delavnikov.

Prve čase je vedno nekaj pričakovala. Nato je začela proučevati moža, toda z vsakim dnem se ji je zdel nizek, slabši. Dan za dnem leto za letom je padal v njenih očeh. Prišel je ob ves polet, izbruhnil je moč duha, postal je brezbrizhen za vse ono, s čimer je prvi njeno dušo razburkal in navdušil.

Tudi osebe, ki so jih zdaj obiskovale so bile drugačne: zdaj so prihajale k njej odlično opravljene gospe, trebušasti in šminkani gospodje, ni bilo več k njej razmršenih študentov in mladih posnikov.

Tako je minulo šest let.

Medtem je mož odelil, dobil je plačo, dasi je bil še mlad, silno rad je zahačal v priateljske krožke, odkoder se je pogostoma vračal nje domov.

Človek bi rekel, da je premenila moža, ne da bi se tega zavedala: prvi je bil zamišljen ter imel visokotone drzne govore; drugi je bil plešast človek, debel, zaripel v obraz, večkrat pijan, vedno brezbrizhen za vse.

Oh, če bi mogla zbežati iz hiše tega človeka kakor je zbežala iz očetove hiše! Toda kam, s kom bežati?

Ni bilo junaka ki bi mu mogla slediti a ona si ni mogla predstavljati življenja brez junaka, ki bi ga občudovala, brez junaka, ki bi jo vzel s seboj.

Vrhu hriba bi se moral pojaviti nekdo, velik in silen, ki bi poznal pot do slave in od tam bi moral zapeti pozivno pesem, kakor se to dogaja v operah.

Zakaj bi ne bežala sama?

Toda kako naj živi? Kaj naj počne? Morda bi šla k gledališču?

Učila se je glase in petja; ima lep glas. Večkrat jo vabijo k sodelovanju na kakšen dobrodelen koncert in baš zdaj, v nekaj dnehi bo morala peti v neki dvorani.

Seveda bi mogla zapustiti moža in se posvetiti gledališču: toda notranji glas ji pravi, da nima dovolj daru, na odru ne bi prišla nad povprečnost. In končno, razen ljubezni do umetnosti ima še druge močnejše težnje: doseči hoče odlično mesto v družbi.

...

V sprednji sobi je pozvonilo. Vstopila sta dva obiskovalca: gospod in gospa. On je rjavolas, čokat, nosi namazane brke in črno bradico, kakor je moda. Izraz njegovega obličja je sladkast, reven, nizkoten; njegove rejene roke so posute s prstani; na belem tolniku se blesteče zlata verižica z obeski.

Sledi mu gospa čedno zunanosti, debelušna, rožnatih lic, oblečena v rdeč jopič.

Gospod se polagoma približuje, stopi pred gostiteljico, se ji globoko pokloni in ji poljubi belo roko. Gospe se poljubita.

Draga Helena Nikolajevna, oprostite! — je izpregovoril gospod z zateglim tenorskim glasom in bedastim nasmeškom. Sva nekoliko pozna za vaje, ali ne?

— Oh! nikakor — ga je prekinila Helena Nikolajevna z globokim in otroškim smehom. Prvič niste pozni in drugič me vselej veseli videti živo ljudi. Saj veste, kakšna puščava je v naši hiši!

Smejala in govorila je z rahlo tresočim se glasom. Naglo je prevzela običajno vlogo prijazne gospe in vljudni nasmešek ni nikdar zapustil njenih ust.

— Sami sta krivi, draga! — je omenila gostja, — če bi hoteli, bi imeli okrog sebe vedno množico oseb. V velikem mestu puščava? Kaj govorite?

Zaploskala je z ročicama in stresla z glavo ter se dražestno namrgnila.

Helena Nikolajevna je je gledala nekoliko z visokega navzdol.

— Prav imate toda to so vam tako navadni ljudje tako dolgočasni in življenjske je tako zopre! Ah! Kako težko dobiš med nami človeka, ki bi imel nekaj samobitnega v svoji duši.

Vedno samo besede drugih, narejeni stavki, za stavki pa nič. In... da veste, čutim se izven kroga ter imam občutek, da sem v nadlego vsem.

Hkrati je umolknila, kakor da so kesa, da je preveč rekla, in se je nasmejala. Nato je pristavila:

— Seveda prav vesela sem, da se pripravljata ta dobrodelni večer, vsaj imam neko delo.

— Ah! — je vzdihnil in se namrdnil gospod ter se obračal zdaj k prvi, zdaj k drugi gospe ter si mečal roke. Ne vem, kaj bi pel nocoj. Vse je tako staro in poznano! Pa tudi glasu nimam danes.

— Kaj pravite? — je rekla, kakor da se je ustrašila, Helena Nikolajevna. — Tako čudovito počite, krasno se znate živeti v tišini! Poite tisto romanco... kako se že začneja?

— Oh, zakaj niste brali? — je povedal vljudno gospod.

— Da, da: Oh, zakaj niste brali. To vam je čudovita romanca. Evo not. Pridite, spremljala vas bom.

— Dobro, poskusimo! — je pritril gost in zmignil z rameni.

Narahlo je zakašljajal ter se prijel za grlo.

Helena Nikolajevna je odprla partituro in zaigrala na klavir uvodni akord.

Tenor je zardel, čakal poslušajoč akorde, nato je zapel z medlim glasom:

Oh, zakaj niste brali
mojega nedolžnega srca izpoved?

Glas mu je bil reven; pel je s smešno rahlotnostjo, slabo posnemajoč gledališke pevce, a neznana mesta je jokavo podajal. Končno se je obupno poglavl v višino. Hipoma se je zdelo, da se bo zadavil, toda držal je glas ter stopil na prste kakor to delajo resnični pevci pri visokih notah:

— Izvrstno! — je vzkliknila Helena Nikolajevna, gledajoč pevca s hladnim posledom, medtem ko so se njene ustne smehljale. — Nikakor se mi ne zdi, da nimate glasu. Vaš glas se mi zdi kakor vedno, krasen.

— Oh, ne, ne! — je odgovoril s hinavsko skromnostjo tenor — kraljica večera boste vi, Helena Nikolajevna. Kaj boste peli?

Helena Nikolajevna se je zasmejala ter zamahnila z roko:

— Ni vredno govoriti. Hotela bi se poskusiti v dvospevu, a še ne vem s kom. Zares, Miholoviči so mi obljubili, da mi pošljejo danes neki tenor iz glasbenega krožka.

Priti mora vsak hip. Nisva se pa skupaj. Dvospev je zelo težak. Poslušajte, zapojem vam nekaj iz njega. Zelo je težak.

Nastavila si je naočnike na nos, odprla list ter izbrala težek, bleščč prehod. Nato je zapela z močnim prsim glasom:

Priidi, dragi, čakam te!

Nehote je občudovala svoj lepi glas, ki je bil ustvarjen za oder. Bil je gibčen in jasn kakor sre-

brne luske, poslušala je pravilne tone ter pomislila, da če bi ne imela moža, bi žela lavorike na odru, a njeno življenje bi teklo šumno in sijajno kakor širok de-rošč potok.

Zatopljena v svoje misli je pela brezbrizna za ljubezenske besede, kakor da jih ne razume. Človek bi pomislil, da ta sijajna gospa, ki se tako dolgočasi, nikogar ne ljubi in ni nikdar ljubila.

Se ni končala peti, ko je v sprednji sobi vnovič zapel zvonec, in v sobo je stopil skromno oblečen mož, njegovo obličje je izdajalo delavca ali slugo.

Boječe je pozdravil, in stoječ vedno na pragu, je prožil Heleni Nikolajevni listek.

— Kdo te pošilja? — je vprašala gospa ter pogledala naslov.

— Gospod Miholovič, — je odgovoril spoštljivo gost.

— Moj Bog! Ta Miholovič. Stavim, da so mi zopet opravičuje in mi ni poslal tenorja.

Odprla je list, in ko ga je prebrala, je zardela.

— Torej ste vi, tenor? Oh, prosim odložite površnik. Oprostite, nisem vedela.

Helena Nikolajevna se je nasmešnila v zadregi. Rožnata gospa in gospod z obeski sta se spogledala.

Tenor je odložil rdečkasti površnik ter nepremično obstal na pragu v svoji skromni suknji, izpod katere je gledal delavski jopič.

Bil je močan in čokati, njegov zarodeni obraz je bil trd in ravnodušen.

Stal je vzravn, debele roke pa so mu visele ob bokih.

Hotel prebiti splošno zadrego, je gospod z obeski izpregovoril:

— Evo, Helena Nikolajevna, tožili ste da nimate kaj delati v življenju. Gotovo ste mislili na delo, ki bi bilo v prid družbi, kateremu bi se mogla do dna posvetiti in žrtvovati svoje življenje in svoje darove; ali ne? Po mojem je to vprašanje silno važno in mučno za vsako nadarjeno žensko, ki ji ne zadostuje okoli družinski krog. In zares, kam in kako? Kaj bi bilo napraviti v teh okoliščinah? Ej, kaj mislite vi o tem? — je vprašal mladeniča, ki je stal v vratih.

Ta je zardel pri nepričakovanem vprašanju, povesil oči in po kratkem pomisleku je rekel z obotavljanjem:

— Ker ste me vprašali... dovolite, da vam odgovorim... Evo, na primer... imamo muzike, ki trpe lakoto.

Obmolnil je v zadregi.

Ostali so bili še v večji zadregi. Gospod z obeski, ki ni pričakoval takega odgovora, ni vedel, kaj bi odgovoril in zmignil z rameni.

Helena Nikolajevna, ki ji je preprosti mladenič ugaal, se je okronila k njemu z resnim in iskrenim glasom, kakor da govori s človekom svojega sloja:

— Mužiki! — je rekla zamišljeno, gledajoč s priprtimi vekami novi obisk.

— Da odkrito povem, ta beseda mi nič ne pove. Če mi govorite o muzikah je isto, kakor če mi govorite o Indijancih. Če bi

poznala njih življenje, bi me moralo njih težave ganile in jaz bi bila pripravljena na katerokoli žrtvo. Toda nikoli nisem od blizu videla muzikov. Seveda jih pomilujem in jih moram pomilovati kakor one, o katerih slišim, da trpe; toda ta stvar mi ne prodre v globino, me ne prevzame v celoti.

— Da, da! — je mrmral v zadregi novi obiskovalec, ne da bi so zganil s praga, — tako je, tako...

Njegov obraz je bil hkrati zopet spoštljiv in trd. Vzel je iz žepa srebrno uro.

— Zdi se mi, da so vam mudil — je rekla Helena Nikolajevna.

— Da! — je pritrilid z opravičujočim glasom novi pevec. — Moram k zborovim vajam.

— Ali ste član glasbenega društva?

— Da, gospa. Tudi v stolni cerkvi pojm.

Njegov glas je postal nestrpen. Torej poskusiva naš dvospev. Miholovič piše da ga že znate.

— Da, nikar se ne vznemirjajte, znam ga na pamet.

Helena Nikolajevna je odprla notni list ter pričela igrati. Otočni, nežni trilerji so zagostileli iz klavirja.

Tenor je stal še vedno pri vodu. Pozabili so ga povabiti notri.

Stal je pri vodu, debele roke so mu visele ob boku, glavo je držal po strani, obraz mu je bil polnoven in plašen, toda brez izraza.

In stoječ na pragu, v tisti ponižni pozi, je pričel peti.

Tenorski glas kristalne čistine, doneč in krepak so je razlegel po sobi. V zvokem koru njegovega krasnega glasu je odzvanjala dramatična čustvenost. Glasovi so se vrteli prosto, v plemenitem poletu.

Pol je o otočni ljubezni. Goreča je moja ljubezen, Elvira! je pel s povešenimi očmi, ne da bi kora gledal in obraz mu je nekoliko rdel od napore. Njegov trdi obraz se je polagoma izpreminjal. V sirovih potezih se je hkratu pojavilo življenje in lepota.

Helena Nikolajevna je spremeljala in odgovarjala:

— Priidi, dragi, čakam te.

— Oh, Elvira! — je odgovarjalo s praga.

— Oh, Artur! — je pela gospa prevzeta.

— Oh, Elvira!

Z vsako noto je jo podžigal, prešil in jo nesel daleč, daleč, da ji je zmanjkalo diha.

Za trenutke je pozabila, kje je. Končno se ji je zazdelo, da sliši glas onega, ki ga je iskala v množici, da jo junak vabi na junake slavnih vrhov, poln ognja in silen.

In s silnim zaletom se je vrela v razburkan morje prebujajočih se strasti, zategujoč z njim zaključno noto:

— Ljubim te, tvoja sem!

— Moj!

Dvospev je končal. Postučalci so začudeno strmeli v pevca ki je stal na pragu. Obraz mu je bil zopet trd, debele roke so mu visele ob boku.

Nato se je ves zmeden oddaljil, kakor da se nečesa sramuje, ne da bi koga pozdravil.

Razne zanimivosti

Poslanci v prvem razredu

Diktator Kemal paša je zaukazal, da se bo pisal turški jezik z latinico. Že v novembru tekočega leta bo več turških časopisov izšlo, ki bodo vsi tiskani z latinico. Marsikak poslanec, ki zna samo turško pisanje, ne bo razumel listov. Zato je pa ustanovil predsednik turške države poseben tečaj, v katerem se bodo učili poslanci latinico. Tečaj se bo vršil v poletni palači Kemala paše. Toda ne samo poslanci, tudi njihove žene, visoki uradniki, civilni guvernerji in generali so se priglasiili v ta tečaj in se bodo morali na stara leta učiti novo abecedo.

Oživljanje in dozdevna smrt

Z vprašanjem dozdevne smrti in z njo tesno združenega oživljanja navidezno mrtvih so se bavili že vsi rodovi. Nenavaden slučaj vrnitve v življenje, ki se je pred kratkim časom zgodil v Kopenhagenu, glavnem mestu Danske, nam daje povod, da poročamo po dr. Maksu Langerju o dosedanjem stanju tega vprašanja.

Dr. Jakob Nordentoff je operiral osemdesetletnega starčka. Med operacijo mu je bolnik umrl, zadela ga je bila srčna kap. Zdravnik mu je vbrizgal adrenalin in starček je oživel. Za dobo celih desetih minut so ugotovili različni zdravniki brez vsakega ugovora starčovo smrt, nato je pa vbrizgan adrenalin tako ugodno vplival na starčovo telo, da je ta popolnoma oživel. Podobne poskuse z adrenalinom je napravil tudi danjski specialista za notranje bolezni, profesor Ernst Löwenstein in imel tudi mnogo uspehov. Bolniki, ki so tako rekoč umirali, so se po vbrizganem adrenalinu zelo popravili in ži-

veli tudi potem še nekaj let. Seveda trdi profesor Löwenstein, da je šlo pri uporabi adrenalina le za rešitev umirajočih.

Adrenalin je tvarina, izgotovljena iz malih ledvic goveda ali ovce, v novejšem času se napravljata tudi na sintetični način, ta tvarina stisne žile in pomirja kri. To sredstvo je odkril Japonec Yokiohi Takamine.

V medicini se uporablja to sredstvo v raznih slučajih, pred vsem pri lokalni anesteziji. Ali gre v posameznih slučajih za rešitev umirajočih ali dozdevno mrtvecev je prav za prav vprašanje manjšega pomena, če so pomislili na možnost, da se lahko obude dozdevni mrlič.

V Taškentu (Ruska Azija) je delal profesor Mihaelovski po določenem načrtu poskuse z oživljanjem živati. Začel je pri najnižjih bitjih in je imel v zadnjem času z opico izredn uspeh. Na poseben način je odgnal profesor Mihaelovski opici polagoma vso kri, tako da je opica poginila. Po pet in petdesetih minutah je profesor spravil odvzeto kri zopet opici v telo in prišilil kri s kemičnimi sredstvi do kroženja. Organi so začeli zopet delovati in nekaj časa potem je bila opica zopet živa in zdrava.

Poseben pomen ima po dr. Ju Haedickeju dihanje pri oživljanju. V mnogih spisih je ta zdravnik pokazal dejstva, da začne kri zopet krožiti po telesu, kakor hitro se pojavi zopet dihanje; na ta način se pa tudi vrne življenje v dozdevno mrtvo telo. Z novim načinom umetnega dihalnega krvotoka je dosegel dr. Haedicke pri dozevnih smrti radi pretresenih možganov, zadušanja, utonitve, zmazanja in zastrupljenja z raznimi sredstvi najboljše uspehe.

Pri tem upravlja on mrzlo in vročo vodo in baje z mokrimi cunjami. Prav dr. Haedicke je omenil, koliko slučajev dozdevne smrti se še dandanes dogaja. Naj na tem mestu omenimo slučaj, ki se je pripetil l. 1919. v Berlinu. Neka bolniška strežnica se je bila zasturpila. V zadnjem trenutku, ko je bila že v krsti, so jo rešili iz nje, ker bila je le navidezno mrtva. Hvalevredno je dejstvo, da se je začela medicinska zopet marljivo in prizadevno baviti z vprašanjem dozdevne smrti. Leta 1775. je izdal Friderik Veliki odlok, po katerem se smatrajo le oni kot mrtvi, pri katerih so ostali vsi poskusni oživljanja dolgo časa popolnoma, brez vsakega uspeha. Če bi prišel ta odlok ali kak podoben zopet v veljavo, bi bilo mogoče na ta način pridobiti mnogo dragocenih človeških življenj in jih ohraniti.

Ženski Landru

V Černovicah v nekdanji Bukovini je zaprla te dneve romunska policija žensko, ki spominja na francoskega morilca Landruja, ki je umoril kakih 10 žen. V stanovanju gospe Varlan je dobila policija devet parov človeških uhljev in razne telesne dele. Pri zasliševanju je priznala gospa, da je v zadnjih štirih letih privabila devet moških v svoje stanovanje in jih na koncu orgij usmrtila. Trupla je razkosala na male kose, da jih je lahko odstranila. Sodnijski zdravniki so izjavili, da je gospa fizična sadistinja, da je pa odgovorna za svoja dejanja.

Dediščina iz Amerike

Orožnik Nikola Rodanovič v Beogradu je dobil te dneve obvestilo, da mu je zapustil v Ameriki umrli stric pet in dvajset milijonov dolarjev. Prodavnici se je dal takoj upokojiti in je odpotoval v Ameriko, da sprejme dediščino.

Nov žolski odlok

S splošnim odlokom se je postavil brunšvski minister za ljudsko izobrazbo proti temu, da bi dobivali učenci čez soboto popoldan in čez nedeljo domače naloge. Minister pravi, da zaposlenje mladine v tem času škoduje življenju in družini in da imajo brezskrbne nedelje po napornih delavnih dneh za prosti, duševni in telesni razvoj otroka isti pomen kakor za odrasle. Radi tega odreja minister, da se v soboto ne smejo dati učencem nobene domače naloge za prihodnji ponedeljek.

Časnik od 1. januarja leta 2000.

Londonski list «Daily Mail» je izdal eno številko pod gorenjim datumom. Uredniki so se zvišili v leto 2000, in spisali celo številko. Utopija, ki je doslej gospodovala le v fantastičnih spisih posameznih pisateljev, je prišla sedaj v list. Poročila, slike, razprave, naznanih itd. prikazujejo v tej izdani številki «Daily Maila» nov svet, v katerem so naslikana razna tuda, s katerimi se sedaj znanost komaj bavi, kot dognana dejstva. Glede na daljavo premaga največje daljave. Ves svet je preprežen z letalskimi zvezami, zato pa imajo tudi strohe poslopj posebn obliko. Nove avtomobilne ceste dovoljujejo vozilom hitrosti, ki so nam danes nepojmljive. Človek je prevzel ureditev vremena, kar izven iz notice: «V zabavo otrokom bo padal prihodnji torek trideset minut sneg».

Zgodovinarji v Oslu.

V avli vseučilišča v Oslu, glavnem mestu Norveške, se vrši šesti mednarodni kongres za zgodovinsko vedo. Ta kongres je doslej največje zborovanje zgodovinarjev. Število udeležencev, ki zastopajo štirideset držav, znaša nad tisoč. Izšlo so je sedemdeset predsednikov in dva glavna tajnika. Kongres zboruje v petnajstih oddelkih. Vseh predavanj bo kakih štiri sto. Občinska uprava bo sprejela po končanem kongresu zgodovinarje v zgodovinskih gradu Akershusu.

Zemlja se krči.

Z rastočo starostjo postaja naša zemlja vedno bolj vitka, njen obseg in premer se krčita. Iz astronomskih opazovanj glede hitrosti vrtenja se da sklepati, da je teoretično pričakovana pospešitev vrtenja manjša kakor dejanski opazovana, z drugimi besedami zemlja se vedno hitreje vrti. Do tega so prišli učenjaki, ko so primerjali solnčne in mesečne mrke iz sedanjih dobe z onimi v starem in srednjem veku. B. Meyermann, učenjak v Göttingen-u je izračunal, da znaša pozitivna pospešitev zemskega gibanja osem in trideset do eden in šestdeset sekund na stoletje in je mnenja, da povzroča pospešitev kroženja krcenje zemlje, ker se vedno bolj krči, zato se tudi vedno bolj hitreje vrti okrog svoje osi. Po njegovem računu se stisne zemeljski polmer v sto letih od 3.8 do 6.2 cm, t. j. na 360 do 610 metrov v milijon let.